



FAMILIA

NUMER JUBILAR

LA A PATRU-ZECEA ANIVERSARE

1865-1904.

Numerul 21-22.

Oradea-mare 27 maiu (9 iunie) 1904.

Anul XL.



BCU Cluj / Central University Library Cluj

Măi Avea Femeie
mei, Avea nume
inimă mare.

Christo

SALUTUL ACADEMIEI ROMÂNE.

Academia Română

Nr. II. 6920.

București 1904, Maiu 20.

Prea Stimate Domnule Coleg,

La 9 Iunie stil nou curent începe al 40-lea an de când Domnia Voastră scoateți la lumină revista *Familia*. Ați avut rara fericire să conduceți această revistă săptămânală neîntrerupt de atunci și până astăzi. Un steag al limbei și al culturii naționale românești, ați arborat astfel acum 40 de ani la marginea apusană a Românismului și l-ați ținut sus, cu mână voinicească și cu stăruință neobosită un timp atât de îndelungat, cum rar este dat unui muritor.

Prin lucrările originale ce s'au publicat în *Familia* și prin reproducerea celor mai bune producțiuni literare din toate țerile românești ați făcut să pătrundă gustul cititului în masa cărturarilor, a preoților și a învățătorilor de peste Carpați.

Vați câștigat în chipul acesta merite însemnate pentru limba și literatura românească, iar sărbătorirea ce vi se face cu ocaziunea acestui împătrit deceniu este o frumoasă încoronare a muncii și stăruinței Domniei Voastre.

Academia Română, care are plăcerea a ve prenumera printre membrii ei, ia parte cu toată inima la această serbare. Ea a rugat pe dl coleg Atanasie Marienescu să o reprezinte la festivitățile organizate în onoarea Domniei Voastre de comitetul despărțământului oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român și ve trimite prin subscrișii cele mai sincere felicitări pentru munca depusă până acum, urându-ve sănătate deplină și putere cât de multă, ca să conduceți mai departe cu aceeași dragoste și stăruință opera începută acum patru decenii și căreia ați consacrat cei mai frumoși ani ai vieții.

Primiți prea stimate Domnule coleg, încredințarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Președintele
I. Kalinderu.

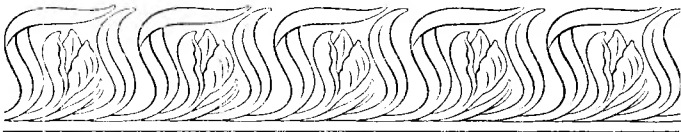
Secretarul general
D. Sturdza.

Domniei Sale

Domnului Josif Vulcan

Membru al Academiei Române

Oradea-mare.



Fără muncă și fără iubirea binelui, nimic nu e folositor, frumos și mare, nimic nu poate rodi.

ION KALINDERU.



DOMNULUI IOSIF VULCAN

pentru jubileul de 40 de ani al revistei

„FAMILIA.“

Este un fapt foarte îmbucurător, ca o revista română a ajuns la al 40-lea an al existenței sale și mai ales, ca a putut trăi atâta timp în regatul ungar.

Îmi aduc aminte de vorba unui german posomorit: noroc am avut totdeauna, dar fericit n'am fost nici odată.

Românul este înzestrat cu un cuget mai senin: el poate zice despre tot trecutul său: noroc n'am avut nici odată, dar fericit n'am simțit adeseori.

Că „divul” Traian ne-a adus totemai în Dacia și ne a lăsat într'o provincie așa de expusă, încât Aurelian, cu lumea oficială au și părăsit-o după oare care timp, n'a fost mare noroc. Dar că din nomolul migrațiunii atâtor popoare, cari ne-au bântuit de atunci încoace, s'a diferențiat și s'a încheșat neamul românesc în greaua luptă pentru existență: acesta este primul moment de fericire în istoria noastră.

Că situația geografică ne-a condamnat să stăm în drumul Islamului, când acesta a voit să treacă Dunărea spre cucerirea Apusului, n'a fost totemai noroc. Dar că Voevozii noștri în luptele lor cu Turcii au știut să ne păstreze religia creștină și să ne fie astfel în legătură cu popoarele de progres ale Europei, e o nouă fericire în dezvoltarea noastră.

Că în secolul al 18-lea politica dinastiei Habsburg a încercat să ne aducă sub ascultarea Papei de la Roma, și, neisbucind, ne-a împărțit în două, n'a fost noroc. Dar că din această încercare Români Transilvaneni au ajuns în Cetatea eternă unde a reinviat în ei simțământul gintei

latine, revărsându-se apoi asupra noastră a tuturor: aceasta a fost rara fericire, care dintr'o desbinare religioasă a înălțat neamul întreg spre o unitate de cultura națională

Și cine știe, la ce viitor mai fericit ne va duce și faptul, că Români din Austro-Ungaria pentru jertfele lor de la 1848 au fost respalțiți cu dualismul de la 1867 și cei din România Liberă pentru vitejia lor de la Plevna cu tractatul de la Berlin?

Din toate vicisitudinile timpurilor sa ne mângâiem cu adevărul: nu împrejurările din afară hotarase, ci repercutarea lor în sufletul oamenilor.

Și sufletul Românului s'a arătat din cele țări.

București, 12 aprilie 1904.

T. MAIORESCU.



Nizza 19 aprilie (2 mai) 1904.

Iubite și stimat coleg.

Mulți te felicitează pentru jubileul ce serbezi, dar poate nimeni nu va aprecia așa de bine ca mine stăruința neobosită ce ai avut și fericita activitate ce ai dezvoltat. Soarta a voit ca amândoi să punem acelaș tel de muncă întru sprijinirea culturii noastre naționale. Dă printre Români din împărăția Austro-Ungară, eu în regatul Român. Numai noi amândoi știm greutatea întâmpinate, discorajările ce au trebuit înfrante, sacrificiile ce au trebuit făcute; dar pe de altă parte iarăș numai noi amândoi știm și bucuriile tot mai dese a izbândizilor câștigate.

După aproape treizeci de ani de activitate neintreruptă, eu am trecut *Conrorbirile Literare* la persoane vrednice din generația mai tinăra cu care se potriveau mai bine noii colaboratori ai vechei reviste. Mai curajos decât mine, dă mergi însuși înainte cu aceeaș stăruință și aceeaș neoboseală.

Fie ca peste alți zece ani să serbezi tot cu juneta intelectuală de care te bucuri astăzi și nunta de aur a „Familiei” ce ai creat în mijlocul „marei familii” din toate țările unde trăesc Români.

Cu aceasta sinceră urare te salută frățeste de departe

iubitorul coleg și amic
I. C. NEGREZZI.



Sfântă muncă . . .

*Sfântă muncă e aceea
Ce răsplată 'n ea-și găsește.
De 'nțelegi tu asta — cheea
Fericirii tale-o ții. —
Cât de urgisit să jii,
Tu de-apurarea iubește, —
Și, ca 'n suflet să ai pace,
Nimie lumii să nu-i cei —
Binele te 'nvață a-l face
Ca albina mierea ei.*

30 aprilie 1904.

A. VLADUȚĂ.

Stimate domnule Vulcan!

Familia este cea mai puternică bază a fiecărei ordine sociale și de stat. pentru că ea este cel mai important cultivator al spiritului public. Iar cea mai frumoasă floare a acestui spirit este: spiritul național.

Să nu ne prindă deci mirare, dacă, în epoca stăpânită de ideea naționalității, consideră fiecare popor cu putere de viață ca prima și cea mai importantă a sa problemă: cultivarea și întărirea spiritului național deja în sinul vieții familiare.

Pentru noi Românii din Ungaria înseamnă între tristele noastre împrejurări — când spiritul național, eschis în mod artificial aproape de pe toate terenele vieții publice, va trebui să caute azi-mâine ultimul seu adăpost de refugiu în sinul familiei — aceasta problemă constituie chiar o condiție de viață a existenței noastre naționale.

Patru decenii se împlinesc de când stîmătul Dvoastre organ de publicitate, care cu mândrie poartă numele „Familia”, s'a pus în serviciul acestei nobile probleme, cultivând și propagând pe terenul literar spiritul național în sinul vieții familiare românești.

Cu inima cuprinsă de mulțumită mă înrolez deci și eu în șirul acelor, cari ve felicită din incidentul jubileului activității Dvoastre de 40 ani și plini de jertfe, dorindu-ve: să placă Provedinței, ca încă ani nenumerați să puteți continua aceasta nobilă-vi operă!

Birchiș, 17/30 maiu 1904.

ALEX. MOCSONYI.



F A M I L I A.

Familia este leagănul națiunii, fundamentul statului. Familia se constituie prin unirea durabilă a bărbatului cu femeia în vederea reproducției, a conservării speciei; aceasta unire, prelungită prin necesitatea a hrăni și a crește copii, stabilește o legătură între părinți și între copii, și după ce și copiii au devenit la rândul lor părinți, s'a născut o grupă numeroasă de indivizi, aparținând diferitelor generațiuni, legați între ei prin dragoste, prin aspirațiuni comune, născute din mediul fizic și moral comun în care trăiesc, prin afecțiunea pentru căminul părintesc, prin iubirea de neam. Aceasta legătură între toți membrii ai unui neam înlesnește conservarea națiunii, a statului. Faptul sociologic principal este reproducerea; individul are viață limitată, dar neamul se conservă și aceasta conservare, aceasta perpetuare a neamului, incumbă familiei.

Aspirațiunea cea mai vie a unei națiuni este cea de conservarea ei, de prosperarea ei în prezent și în viitor; capitalul ei cel mai prețios sunt cetățenii cari o compun, și copiii, fiind viitorii cetățeni, cari vor da statului putere prin numărul lor, prin calitățile lor fizice, morale și intelectuale, prin munca lor productivă, statul ca și familia sunt dator să protejeze, să conserve viața și sănătatea copiilor, să le desvolte forța fizică și intelectuală, să-i apere în contra îmbolnăvirii, în contra degenerării, în contra morții premature.

Familia dă copilului creștere fizică, morală și intelectuală, familia este principalul agent educativ; în țesă generală școala dă instrucțiunea, dar în ceea ce privește educațiunea, școala îndeplinește numai lacunele lăsate de acele familii, care nu se afla la nivelul cultural necesar, care ar putea asigura educațiunea normală.

Românul se căsătorește ca să aiba consoartă spre ajutorare, ca să aibă urmași legitimi, ca să nu trăiască de giaba în lumea aceasta, și când a intrat în etatea nubilă, el se crede dator să fundeze familie. În toate timpurile României, ea și strămoșii lor Români, considerau ca lucru sfânt căsătoria, din această cauză a fost în Roma veche femeia însărcinată respectată, când ea trecea prin stradă înaintea lictorilor, ei se închinau, o salutau. Și astăzi poporul o erotește și respectă pe femeia însărcinată, căci, precum o zice Augusta poetă Carmen Sylva: „Altarul „cel mai sfânt este sinul mamei, la care copilul „se află într'un dulce adăpost; altarul cel mai ascuas „este locul, în care doarme copilul înainte de a se „naște; iar aceea care are să-l aducă în lume este „o preoteasă a Domnului, adesea fără s'o știe.“ Și astăzi femeile măritate din popor doresc să aibă copii, pe cari îi consideră ca o binecuvântare a cerului, nu voesc să rămână sterpe.

După ce femeia a devenit mamă îi incumbă creșterea, educarea copiilor, ea îngrijește de igienă în casă, în familie și devine agentul principal al civilizației. Nu este de mult de când am început să pregătim fetele în mod metodic pentru această menire, de când se lucrează pentru acest scop cu resputeri atât dincolo precum și dincoace de munți, și de și a mai ramas prea mult de făcut în această direcțiune, trebuie să recunoaștem că reforma educației fetelor a fost bine îndrumată. Aceasta reformă se datorește nevoiei care ne-a arătat că până acum am pășit pe un drum greșit, conducătorilor luminați ai școalelor și presei care formează opinia publică, revistelor și altor serii literare, științifice, economice, care se citește mai ales de femei și de fete. Între aceste serii „Familia“, care apare la Oradea-mare, ocupă un loc de onoare.

Au trecut 40 de ani de când amicul și colegul nostru I. Vulcan a fundat o foaie ilustrată beletristică, care s'a adresat mai mult femeilor și fetelor, a contribuit la deșteptarea și la dezvoltarea simțului național, a ridicat la un adevărat cult respectul familiei române, a adus astfel servicii nu numai ideii naționale ci și igienei. Nemerit a fost titlul „Familia“ pe care I. Vulcan l-a dat valoroasei sale reviste, la care au conlucrat fruntașii dintre literați și poeții români contemporani cu jubilarul.

Cu ocazia jubileului de 40 de ani al „Familiei“ felicităm calduros pe colegul și amicul Iosif Vulcan, î urăm viața lungă și fericită, pentru ea sa conducă încă mulți ani acea foaie, ea sa vadă roadele frumoase ale muncii sale și ale colaboratorilor sei.

DR. I. FELIX.

*În pustiu Tebaidei, sfânt lăcaș de pustnicie,
Unde Nilul ieratic curge cu melancolie,
Mângâind de-alălea reaveri cu-a lui șapte plângătoare
Mângâind iar de speranța adormitele popoare.
Sfinții păgâni de nănturi și cenși îmbălsămate,
Reii păstori, ierofanții, gloriu slinse și uitate,
Zei misterioși și straniu, umbre reci incremenite,
Monstruoasele vedenii slăud pe ziduri mucezite.
Nepătrunsele embleme cu sens latinic neștiut
De amana catezauă. Eu acolo m'am născut.
Când apoi silii de fuga timpului fără de milă,
Să las manlia prelecă și să iau pe cea virilă.
Eu adolescentul fânie, cu ochiu negru, înfocat,
De moștenitoare mândre și de mamă căntat.
Mult am stat la îndoiala la respinenca rieții! . . .
Yarec, calea bifurcată și fatală liacreții.
Își luase intraparea c'a roință neclintită,
Večnic amenințătoare, nepătrunsă, neghicită!
Încotro s'apucă? . . . căci sfinca nenecel se împunea,
Cu o furie antică nenecelul me urmări! . . .
Să ieu calea voluptății, cale neclă, frumoasă.
Sau s'apuc calea viruții, lung suis, cale spinosă!
Cu ală mai mult enigma slă neordală să me ice,
Cu căl eu imi apăruse sub icoana de femeie!
Una, palidă, severă și disprețind mulținea:
Cealaltă . . . nimitoare, dar lăsăm amănunțimea.
Nu cred înse ca pe lume a putul să fie-odală
O strădanie mai crudă și-o roință mai bărbată,
Ca a mea! . . . Accam în față o sculptură îngerească!
Stranie nedumerire! . . . mare luptă sufletească! . . .
Fruntea ei eră de nacră, brațe albe, ochiu de foc,
Marmura și abanosul cu margeanul la un loc! . . .
Nici a lui Tindar copilă, mult zburdabnica Elenă,
Nici crăiasa de la Pafos, blonda Anadiomenă,
Na putul fi mai frumoasă, nici mai ademenitoare,*

*Când pe ferm eși din spuma mărilor legănătoare,
Espunându-și simul splendid cu comorile din el
Și genuchii ei de plăt dullelor lui Prasilul.
Plin de spaimă, dus pe găzauri cu ce Hercules am stat,
Pe pământul ud de lacrimi în genuchi m'am aruncat;
Când de-odală . . . O! minime! sus din cerul roș de stele,
Glas țețneles și latinic a șoptit urechei mele.
Umbra nopții ascusese al meu capul amorit,
Și o rază se înlucere pe-a mea frunte să oprit.
Nu mai este îndoiala, Dumnezeu mi-a trimes mie,
Ca să porl pe-această lume darul de duhornicie,
Caprele de oi de-o parte să le pan, sa le aleg,
Și luncștile păcate c'am curăul să le desleg.*

*Mi-am lucat aluncitoiagul, Biblia, mi Christ de Ienu,
Mirul pregătul de ingeri, amfora cu mudelema,
Titea peste care plânge Magdalena 'n pocăintă,
Moștele de care ride sercul în necredință,
Și descult, în haină aspră, cu o furie iacins,
Ca apostolii odală cari luncă au inrius,
Am porul, supus la glasul cel ce strigă în pustie,
Chiemând la mântuire pe acei ce vor să vie;
Și la marginele lumii, dincolo de Ararat,
Toală Africa uscală, pân în Indii să străbat;
Pe slăbănogiții umeri, jefșilor eclanios,
Saduc ouia cea perdulă la Altarul lui Hristos!
Peste rana omenirii și nemolul putregăimii
Să vârs leacul mântuirii, balsamul religiei.
Hei! ce nobilă menire, marele apostolat;
Câte suflete pe lume m'ar fi binecuvântul! . . .
Aș fi izbutul desigur, căci am mincea sâncloasă,
Am științele scripturii, barba albă, curioasă,
Glasul și privirea blândă, o răbdare împetrită,
Sufăr frigul, selea, foamea, am credința neclintită,
Ca un pustnic înaintea zidilorului me plec,
Preot după rânduiala dreplului Melhisedec! . . .*

(Fragment dintr'un poem.)

A. NAUM.



Vegetația e maica lăptătoare a tuturor animalelor.

Toată existența acestor animale, cu omul în frunte, depinde numai de la vegetație.

Nu mai vegetația imprimă fizionomia creațiunii plăcute a frunzei continentelor și a țerilor.

Studiul vegetației, care servește omenimei de nutreant, îmbrăcăminte, medicină și de trebuințe industriale, merită a fi răspândit în cercuri cât mai largi.

Prin studiul „scientiae amabilis” pătrunde omul tot mai adânc în misteriiile nemărginite ale puterii creatoare, care a dispus, ca Vegetația consistentă din mii și mii de feluri, de forme și de colori, să se nască, să viețuiască și să regenereze, toate spre folosul și spre fermecătoarea plăcere a omenimei.

FLORIAN POȘCARIU.



DESPRE CELȚI.

Mai toți literații noștri, cari au scris despre originea Romanilor și a limbii lor, puțin puțin au atins și partea etnografică a Celților, — dar mai mult numai incidental, și fără să fi lamurit cu precizie și conexiunea lor reciprocă.

Cauza defectului acestuia — după părerea mea — provine mai cu seama de acolo, ca cei mai mulți dintre scriitorii confund pe Indo-Celții preistoriei cu Celto-Galiți din timpul istoriei.

În urma topirii gheții septentrionale din ultimul period orbicular al globului terestru, și după scurgerea apelor din diuviele universale, popoarele arice, scutite și aglomerate la sudul Aziei sub poalele călduroase ale munților himalaici, eramei și caucaziei, începura a emigra în părțile desprinoavate, mai cu seama spre Europa desghițată.

Prima grupă trecută peste Bosfor în Europa, a fost a Celților, cari se laura d'a lungul munților emici, caucaziei, alpiei și pireneici până la marea Atlantică, presărind în urma lor prin vail Dunareii, Rinului, Padului și celorlalți fluvii din Gallia și Hispania, d'arândul Panonilor, Celto-Italiilor, Celto-Bretonilor, Celto-Hispanilor, și a Celto-Galiților, cari toate au dat apoi baza gintelor romanice.

Toate aceste imigrațiuni primitive natural-minte s'au întâmplat cu mii de ani înainte de era creștină, de aceea le și caracterizăm de preistorice.

Așa Celții primitivi ocupând mijlocul Europei de la Marea Neagră până la marea atlantică ea o pânză prin imigrațiunile posteroare despre Nord ale teuto-germanilor și sarmato-Slavilor, și despre Sud

a Thraco-Ilirilor într'ată, încât au provocat reacțiunea imigrațiilor retrograde a Celto-Galiților din secl. V a. C. din Occident spre Orient, călcând Italia, Panonia, Thracia, Grecia, până ce trecând și în Asia, o parte din ei s'au așezat în provincia, căreia i-a dat numele Galația.

Din această schițare sumară se poate vedea marea diferență, ce desparte pe Celții preistoriei de de Celto-Galiți, a căror mișcări cad deja în timpul istoric.

Renumitul ethnograf O. Peschel afirmă, că limba unui popor într'o mie de ani se schimbă într'ată, încât posteriorii nu o-ar mai înțelege de loc, sau foarte cu greu.

Cu toate acestea rădăcina cuvintelor primitive s'a păstrat la descendenți cu obstinătate, alterându-se numai prin formele jargoanelor sugerate succesiv prin puterea împrejurărilor prin cari a trecut.

Românii noștri, — învecinați și adeseori străintorați de la Sud prin elementele thracice și ilirice, iară de la Nord prin popoarele teuto-germane și sarmato-slavice, apoi mai pe urmă influițați prin dominațiunea bulgară, magyara etc., — netagaduit că au împrumutat și ei în limba lor cuvinte străine, — după cum vedem că s'a întâmplat și la celelalte națiuni, — dar baza primitiva crezută de la Celții porniți din Asia, nu o-au pierdut-o nici odată, — ei mai vârtos au confirmat-o prin elementele omogene de romanizare.

De aci rezulta, că la dejudicarea etimologică a vreunui cuvânt din limba română, n'ajunge să arunci ochii numai în cărțile vecinului, ca să l de-clari îndată de origine d. e. slavica, dacica, etc., ci e de trebuință a merge pe scara descendenței până la maica comună a gintelor indo-europene.

Nu începe aci dezvoltarea mai largă a creațiunii, ci de astadată fie destul, ca am sulevat-o. — *Valeat quantum valere potest!* —

I. CAV. DE POȘCARIU.



Iubite frate Iosife!

Dacă aiud la trecutul teu, 40 de ani te rād nenciat la lucru. Anul-ai pentru cine lu lucrezi? Ai avut. — pentru poporul român, pe carele, a-ai de mult îl iubești. Numai aceasta iubire ți-a dat îmbărbătare la lucru; putere ca să nu te ostenești și însușețire, lucrând pentru civilizarea și cultivarea Romanilor, anume a familiei române!

Pana ți-a fost condusă de inimă nobilă, și spirit înalt, și ea ți-a scris bine și frumos Fii măret, că ai putut lucră pentru deșteptarea poporului român. Toți cei deșteptați știu prețai rezultatul muncei tale și îți strigă: „Încă mulți ani înaintea!” Jubileul Familiei, e jubileul tu!

Mulți s'au simțit chemați ca să lucreze pe acest teren literar, au încercat, și s'au risipit! dar tu, carele ai fost unul din acei aleși, 40 de ani ai isbutit, pentru că bărbăția și stărniciia ți-a fost — mări.

Al teu iubitor

DR. AT. MARINESCU.



„Pe vremea noastră“ zic bătrânii.
„Nu eră omul necăjit.
Mai fragedă eră și pânea
Și bine `n lume de trăit“.

„Azi s'a schimbat cu totul, toate,
Și ori ce faci nu izbutești;
Te sbuciumi și `n mormântul rece
Abiă hodiună mai găsești“.

Și amăriți, fără de nedejde
Mai zic apoi: „A fi ce-a fi;
Cât am trăit în astă lume
De-acuma știu că n'oi trăi“.

Dar vezi, bătrâna ta „Familia“
Când așa vorb' a auzit.
Șirel zimbînd și-a zis atuncea
„Mie abonații mi-au sporit!“

„Eu nu me plîng de fel de viață.
Căci tiner e stăpânul meu;
Ajungem suta împreună,
De-a vrea bunul Dumnezeu!“

Să-i fie vorba împlinită! — — —
Suta de ani când va serbă,
Redactor, vezi să fii și-atuncea,
Vulcan Întii Măria Ta!

MATILDA PONI.



Istoria este ea artă sau știință?

Desbaterile nesfârșite ce s'au încins asupra acestei întrebări, se pot încheia prin o singură considerație hotărîtoare.

Arta are de scop reproducerea frumosului, fără privire dacă acest frumos este adevărat sau nu: un basm, o pictură mitologică, pot fi tot atât de frumoase ca și rostirea în poezie a unei dureri sufletești, ca și o scenă genre în pictură. Da, sunt producțiuni artistice la cari chestiunea adevărului nici nu poate fi pusă: bună-oară, cum s'ar putea întrebă dacă o biserică, un palat, o bucată de muzică sunt adevărate? Noțiunea deci a adevărului în artă este absolut indiferentă și asta nu poate fi apreciată decât după principiul frumosului.

Știința din contră este reproducerea intelectuală a adevărului. Acest adevăr poate fi sau reproducerea realității sau conformitatea cu cerințele rațiunii. În cazul întii sunt astronomia, fizica, chimia, biologia, fiziologia; de felul al doile

matematica, logica și în deosebi filozofia. În știință frumosul poate să joace un rol, nu numai în supunere, ci chiar în unele concepțiuni; cum am văzut că și adevărul se amestecă în creațiunile artistice. Dar acest amestec al frumosului în știință este tot atât de puțin hotărîtor pentru caracterizarea ei, precum de neconcludent este arătarea adevărului în artă.

Istoria este ea o artă sau o știință?

Pentru cine e de părere că scopul principal al istoriei este frumoasa expunere, indiferent dacă acea expunere reproduce dezvoltarea vieții sau numai un basm, pentru acela istoria este o artă; pentru acel ce este înse incredințat că cu toate greutățile ce sunt de învins, istoria trebuie să reproducă adevărul asupra mersului lucrurilor omenești, indiferent dacă expunerea lui este frumoasă sau nu, pentru acela de sigur *istoria e o știință*.

A. D. XENOPOL.



Sînt amar, amar și-amar; nîme n'are nici habar! Sînt tot greu și greu și greu; vaiu de biet sufletul meu! Jelui-m'aș și n'am cui: jelui-m'aș Codrului!... Codru-i uall, frunza i deasă; de mine nu-i pasă! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș Cîmpului!... Cîmpu-i verde, are flori; și el îi nepăsător! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș Rîului!... Rîul are apă multă; pe mine nu me ascultă! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș Drumului!... Drumu-i strimb la deal, la vale; nu-i nemerești dreapta cale! — Jelui-m'aș și n'am cui: jelui-m'aș Vîntului!... Vîntu-i rece, Vîntu-i tare, și aleargă în fuga mare! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș Omului!... Omul are griji multîme, și lui nu-i pasă de nîme! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș doară Sorții!... Eu me 'ndreaptă 'n mîna morții... Moartea-mi zice fără price: „Vin' oîl de curînd la mine, că aici îți va fi bine! — Jelui-m'aș și n'am cui; jelui-m'aș Domnului!... Domnu-mi zice: „Măi voinice! Eu în tine-am pus putere, de la alții nu mai cere! În iubire, în unire și 'n frătire-i fericire, și dintr'o confăptuire vine sigur mîntuire!“

DR. I. G. SIBERA.



Nu o politică esteribară strălucită, nu o armată puternică, nici finanțe echilibrate și tosaure mari publice n'au împedecat degenerarea și disparițiunea națiunilor. Deci nu aceste sunt condițiunile principale pentru a asigura națiunilor vitalitatea și progresul.

Aceste din urmă, constituind scopul suprem al statului adevărat fericirea cetățenilor, trebuie realizate prin îngrijirea sănătății și buneii stări materiale și culturale a statului fundamental al populațiunei.

Există înse la noi un cerc vicios între mizeria, starea rea culturală și sanitară, care conduce direct la degenerare și perire.

Pentru a distruge acest cerc, trebuie deci în prima linie să intervie statul.

Se naște înse întrebarea, în ce punct trebuie atacat acest cerc vicios. Oare vom reuși alinând mizeria prin o instrucțiune populară mai bună și mai întinsă, sau asigurând învățământul prin alinarea mizeriei? nu!

Cauza principală a mizeriei fiind boala și slăbirea corporală și morală a individului și a generațiunei, intreruperea cercului vicios, sau cu alte cuvinte regenerarea populațiunei trebuie să se înceapă prin rădicarea sănătății fizice și morale, căci omul bolnav cu toate sacrificiile ale statului nu se poate nici cultivă nici îmbogăți, precând, omul sănătos din propria sa putere se va rădică din mizerie și se va cultivă.

PROF. V. BABEȘ.



Amintiri din Blaj de acum 38 de ani.

Învătasem acasă cu moșu-meu, și buchile sau slovele (adecă cirilicile numite și potcoave) și literile, și cetiam, spre marea lui mulțumire, ca pe apă din Biblia cea mare a lui Clain, pe care, de grea ce eră, nu eram în stare să o ridic în brațe de pe scaun. Fala moșului eră să me pue să cetese apostolul în biserica satului la liturghie. Învătasem și puțină aritmetică și puțină scrisoare; dar aci se sfârșia toată știința moșului și pentru învățatură mai departe trebuia să merg la Blaj la „școlile cele mari“.

Prin august 1866 se faceau pregătirile pentru această grea despărțire nu fără oftări și lacrimi; de și Blajul eră numai la 25—30 kilometri, dar eră „departe“ și eu eră să rămân între „străini“. Aveam un păr lung blond, pe care cu durere mi l-a tăiat mumă-mea cu două trei zile înainte de ceasul despărțirii, și... la drum!

Tinerii de astăzi nici nu-și pot închipui ce eră Blajul acum 30—40 de ani, Blajul copilăriei mele. Nici o piatră sau petricica nu profană ulițele orașului întemeiat de eroicul și martirul episcop Inocențiu Clain. Toamnele ploioase și primăverile după desgheț pe cele două uliți paralele cari duc spre piața unde sunt școlile, noroiul (tina) eră atât de bogat și de subțire, încât eram mereu în primejdie să ne treacă peste cismele lungi până la genuchi. Nu eră atunci nici trotoare, nici pavage, nici internat, nici multe din câte sunt astăzi și dau Blajului de acum aspectul unui bine orânduit orașel cu uliți largi și puțin măturate.

Zece ani am trăit în Blajul așa cum eră atunci și multe amintiri mi-au rămas din acea viață de sărăcie simplă și sănătoasă pe care o trăiam vre-o 400 de băeți români în vîrstă de 7—8 până la 20 de ani, veniți din toate părțile Ardealului: din țara Oitului și a Hațegului, de pe Cîmpie, de pe Someș și din țara Moșilor, pe lângă cei mai de aproape de pe Mureș și de pe Târnave. Toți ne purtam haine de acasă, fiecare cu portul din satul lui, căci erau bieți de poji și de plugari; puțini de tot erau domnișori îmbrăcați domnește (nemțește).

Multe amintiri plăcute mi-au rămas din acea aprilie al vieții. Vad ca acum mulțimea și varietatea Românilor și a frumoaselor lor porturi, cari veniau la Blaj în căruțe și călari la sfârșitul lui august, aducându-și copiii la școală, din toate vaile cele apropiate și cele mai depărtate ale Ardealului. O săptămână micul orașel de la împreunarea Târnavelor eră atunci într'o neîncetată serbatoare.

Atunci aveam o foarte plăcută petrecere: *târ-gul de cărți*. Ne grăbiam mai întâi să mergem cu părinții, cari umblau cu pas încet și grav, ca să ne înscriem la cancelaria școlii, apoi alergam la bătă,

căci fiecare școlar își avea acasă la gazdă lădița lui, în care își ținea împreună mâncarea, rufe, hainele și cărțile. Din această ladă scoteam cărțile clasei din care am eșit și plecam cu ele la subsuoară în piață, unde găsim alți zecimi și chiar sute de școlari din toate clasele gimnaziale de la I la VIII. Acolo fiecare căută să vândă cărțile de cari nu mai avea trebuință și să-și procure pe acele cari îi trebuiau în anul viitor. Vânzarea se făcea sau pe bani sau în schimb sau mai adese în amândouă aceste feluri.

Acest târg de cărți eră mare petrecere pentru școlari. Fiecare își strigă ce avea de dat sau ce căută: „Româna de clasa I“, „Legendarul de clasa V“, Liviu, Ovidiu, Naturala, Maghiara, etc. etc. — Târgul se încălziă câte odată și avea o mișcare, care interesă mult pe școlari.

Astfel în câteva ceasuri de asemenea petrecere și cu foarte puțini creștari pe deasupra, școlarii își procurau cărțile trebuitoare pentru viitorul an școlar. Pe atunci nu eră nici vorbă de librărie în Blaj. În lipsa librăriei un profesor — binefăcător general — supliniă la toate — el comandă de la Sibiu cărți și recușite de scris și le da unde erau de trebuință, după cum își împărția tot el porțiunile de mâncare cu doi, trei școlari saraci, cari creșteau în jurul lui.

Așă se trăia la Blaj acum 30—40 de ani. Acolo au mai ramas câte ceva din aceste obiceiuri simple și patriarhale, le-a ramas înse mai mult amintirea vie; în alte părți nici nu-și pot închipui oamenii o viață de școlari trăita atât de simplu și atât de sănatoasă. Și, Doamne, bine ar fi, căta trebuință este, să se patrunda cât mai tare și cât mai mulți parinți români, că copiii trebuie să crească cât mai simplu și mai sobru și să-și ferescă de centrelor mari, șgomotoase, cu atmosfera pestilențială plină de tot felul de ispite rele, cari îmbătrânesc pe copii mult înainte de vreme.

Pentru plăceri și petreceri complicate este vreme destulă și prea multă mai târziu! Cel puțin în timpul copilăriei, până la eșirea din liceu, să fie fericiți copiii de a vedea și de a auzi prea multe!

10/23 maiu 1904.

I. BIANU.



Reviste pentru familie.

Literatura românească din veacul al XIX-lea a început cu multă socoteală și într-o toată potrivire cu împrejurările. Scriitorii de pe la 1830—40 ceteră firește pe marii poeți romantici de pe vremea lor, pe sublimii cu ochii de flacări, fruntea de furtună și părul revărsat pe umeri; ei știau că astfel de cântăreți mari ai Apusului și prosatorii ce trăiau în aceleași locuri sunt, de cele mai multe ori, bogat resplățiți de publicul luminat al Europei care li asigură rente și li înalță castele. Dar ei, oameni cuminți — unii dintre ei au fost, ce e drept, cumiți până la vreme — și-au dat samă că trăiesc în mijlocul unui popor sărac și cufundat încă în întunec, care nu-și recunoaște binefăcătorii și aruncă uneori cu piatră după dinșii. Cât despre aceasta, ei nu l-au iubit mai puțin, ei un simț de duiosie s'a adaus pe lângă iubirea lor. În loc să se izoleze pe culmi, muceniei de bună voie, sihaștri goniți pe munte sau în codru de mulțimea păcatelor celorlalți, în loc să cânte în singurătatea lor imnuri mândre și desprețuitoare către piatra surdă a stâncilor și frumosul eer fără de milă, ei s'au coborât între neștiutori și amorțiți și, ca niște călugări cerșetori, au predicat vorbe mântuitoare. Cărțile ce și revistele au fost atunci aplicate spre slăbiciunea de înțelegere a mulțimilor ce trebuiau chemate la o civilizație românească.

Pe urmă înse n'a mai fost așă, din nenorocire n'a mai fost așă. Izbânde de politice, prefacerea infățșirilor — lueru într-o câtva lesnicios — schimbarea moravurilor. Iustruirea și spoirea au făcut ca generații nouă să creadă că la noi, la Români din România, e întocmai ca în Europa. Un romantism sălbatec a zguduât pe scriitorii, cari și-au închipuit că ei n'au a face decât cu sufletul lor, în închinarea căruia își pierdeau viața întreagă. „Ce artist puternic“, își zicea fiecare dintre dinșii, ingenunchiat înaintea genialității sale, și „ce societate neghioabă, zgărcită“, blestemau ei cu toții fulgerând gloatele cu ochii lor de semizei neînțeleși, jigniți, nemânceți, nebunți, neînbracați, nepetrecuți. Fiecare scriea acum, zvârlind în urma cu despreț paginile totdeauna nemuritoare, pentru sine, pentru câțiva prieteni. Ceilalți, mii, mii de mii și milioane, aceia erau trunchiuri proaste. Cărțile cele nouă și revistele cele nouă erau numai pentru câteva sute de aleși și plutiau sus de tot de-asupra nevoilor umile ale poporului românesc din toate părțile, — de la care nu veniau și spre care nu găsiu vrednic să se coboare.

Aceasta e înse o mare greșală și un mare păcat.

Ori ce se poate spune pentru ori cine, și cineva e cu atât mai mic, cu cât nu izbutește a vorbi la cât se poate de mulți.

Sufletul scriitorului are drepturile sale, dar lumea incunjurătoare are și ea pe ale ei. Această lume a dat alesului care cugetă și serie, și copilăria sa săgalnică, și farmecul iubirii, și avântul spre lucrurile mari și frumoase; oamenii vreau să-și facă reu, dar — sfântă taină a vieții! — nu se pot împiedeca de a-și face bine; fericirea nu se poate închide nici odată în patru pereți, și ori-ce lumină zboară în raze. Dacă le cauți de aproape, visurile nu sunt decât amintiri. Nime nu-și poate da samă de cât bine i-au făcut alții.

Și astfel lumea, în care se găsesse atâtea suflete curate, poate cere scriitorilor să dea ceva pentru masa de familie în jurul careia se adună seara, și moșul cu barba alba, și severa bunica, și tatal, și mama, și copiii, de la cel mai mare până la cel mai

mic, — toți aceia cari cu atâtea bunăvoință sunt zugrăviți în fruntea revistei „Familia“ a dlui Vulcan.

Această revistă — care se cheama bine „Familia“ — ține samă de nevoia de a cetii a oamenilor fără pretenții și fără mofturi, cari înțeleg de atâtea ori mai drept și simt mai adânc decât ceilalți.

Ea a fost, — cum au vrut și scriitorii noștri ea să fie, neviind la dânsa sau viind cu ce nu se cuvine.

Ea poate fi iarăș, cum vreau scriitorii de astăzi.

Dl Vulcan, jubilarul de astăzi în jubileul operei sale, e un om cinstit, un om harnic și care, însuflețit de un scop frumos, știe să primească bine pe acci cari vreau să-l ajute în atingerea acestui scop.

N. IORGA.

LUI IOSIF VULCAN.

Dedicatie jubilara.

Uimiți privesc tufarii chirceiți din jurul teu la puterea ramurilor tale, la bolta frunții tale scaldată în lumină de soare, la coroana ta mândră, — trufaș biruitor de furtuni năpraznice: stejar bătrân în codrul verde al neamului românesc! — Ei privesc uimiți la tine și sufletele lor mărunte ameteșc văzând atâtea măreție, atâtea putere de împotrivire și atâtea tărie de viață în lumină și în furtună

Taina forțelor tale, bătrân stejar, frământată — o cimilitură de neînțeles — creerași zgulii a tinerilor tufari, rebegiți și șovăitori sub umbra ta largă.

Tu zimbești cu milă, cu drag și cu durere din culmea înmățimii tale împărătești și în acest zimbet eu cetesc o învățătură, care zice:

— Oh, dragi tufari, tinere odrasle chiemate a ne înlocui, când ni se va implini vremea, ridicați-ve de la pământ! Oh, sermani rătăciți, voi credeți, că eu cât sunteți mai aproape de hrana ce v'o dă pământul, eu atât mai mult o să ve întăriți, — preocupați de materie, de belșugul traiului, voi seturnați cu frunțile voastre palide pământul și ve istoviți la umbra de btumeric,

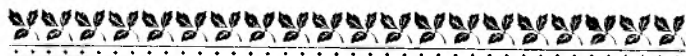
rece, umedă și mușcăită a solului hrănicor lubiților, ridicați-ve frunțile spre cer, lapașati grija materiei și ieșiți la lumină și la aer! . . . Toată hrana pământului, tot belșugul de materie, de care voi nu ve puteți deslipi, nu pot să ve dea puterea de nencovoiare în trunchiuri, nu pot să ve dea tăria de viață în cumplitele furtuni. — dacă nu ve înălțați sufletele voastre înspre lumea cea imaterială, spre izvorul vieții: la lumină și la cer! Căci *oțelul vieții* bine să știți — *în lumină este!* —

Uimiți privesc tufarii chirceiți la puterea ramurilor tale, la bolta frunții tale scaldată în lumină de soare, la coroana ta mândră, — trufaș biruitor de furtuni năpraznice, — și sufletele lor acum par a înțelege taina vieții, ochii lor încep să zărească potecul ce duce la mărire.

Stejar bătrân în codrul verde al neamului românesc! Remâi, oh remâi încă ani fără samă între noi; remâi, până când din rostul teu înțelege-vom cu toții taina vieții, — remâi, până când prin tine, călăuz al nostru, află-vom potecul ce duce la mărirea noastră și a iubului teu neam românesc!

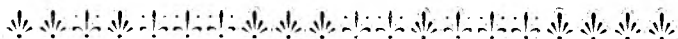
Brașov, 6/19 maiu 1904.

VIRGIL OSIPU.



Una dintre acțiunile cele mai nobile ale omului călător prin valea plângerilor, fără de nici o îndoială, este aceea de a concurge la alinarea durerilor celor de sufer. Neamul omenesc pe vecie va trebui să fie recunoscător Religiei creștine, nu numai pentru puternica încurajare ce a dat-o dânsa tuturor pornirilor de acest fel, ci mai vărtos pentru că, înălțând ea singură pe pământ gloriosul și dumnezeescul steag al Crucii, a înfins cu îmbelșugare tuturor celor ce sufer prilejul de a-și găsi, la strălucirile lui, adevărata alinare prin mângăerile speranțelor într-o soartă mai bună, acolo, unde nu este durere, nici întristare, ci viață fără de sfârșit!

EPISCOP DIMITRIE RADE.



„FAMILIA“ împlinește 40 ani! Mulți înainte, ei, alesului ei fondator, zeloșilor ei colaboratori și neamului în a cărei limbă e scrisa.

40 ani! E deja cu mult mai mult decât mijlocia vieții omenești. Asta probează vitalitatea ce are, adică în cazul de față, pricepera celui ce i a dat naștere și celor cu care au condus-o până în prezent; înțelesul rostului ei, de înmăoșii Români ce alcătuiesc mediul în care ea a putut și poate trăi.

Onoare și fondatorului și susținătorilor!

Românii au știut în tot timpul, să facă sacrificiile ce li se cerea. Și ce oare au ei mai mult de ajutat, decât „Familia“ care se adresează familiei Române?

Familia Română! Ea e inima în jurul căreia poate să se încălzească și să crească ideile de patrie și neam, care alcătuiesc, prin puterea lor, stâncă rezistentă a naționalității noastre.

În timpuri, când Roma căzuse, când imperiul roman nu mai era, când Statele Române nu se născuse încă, când toate hordele sălbătice spulberau pământul locuit în Dacia de Colonii Români, strămoșii noștri, un singur lucru mai rămăsese în picioare: familia.

Grație ei am trăit, am progresat și am ajuns unde suntem.

Familia să o cinștim mai întâi, dacă vom a înalță mai mult neamul.

„Familiei“ să ne înclinăm prinosul nostru de recunoștință pentru îndelungatele și utilele servicii aduse, cu ocaziunea ei de 40 de ani.

Mulți înainte!

29 IV 1904.

DR. C. I. ISTRATI.

București, 19 aprilie 1904.

Prea iubite și stimate domnule Vulcan.

Nevoile răscoase ale vieții pot despărți vremelnic pe frați; dar, când ei nu se pot strânge la oltă, trupește, gândul duios îi mână unul spre altul, la fi-te ce minut, mai cu seamă la praznice mari. Un asemenea frumos și binevenit prilej este jubileul, prin care toți bunii români serbătorește rodnicia Domniei activitate pentru întărirea naționalității și pentru cultura limbii strămoșești. Să crezi, prin urmare, că sunt lângă Domniata cu inima.

T. G. DUEVABA

senator și ministru plenipotențiar.



Unul din secrete.

Nici un om nu vede lucrurile ca altul. În trășături mari da, dar acel ceva intrinsec, ce formează oare-cum sufletul lucrurilor și care nu se poate amănunți cu vorbe, se simte altfel de la om la om; aceasta o știm fiind că noi înșine, după dispoziție, după vârstă, simțim în alt chip repercutarea celorși priveliști în sufletul nostru.

Dar zugrăvim acest fel de a vedea, când suntem artiști. Când suntem artiști, zugrăvim așa, încât fiecare din cei cari citesc simt în felul lor ceea ce noi arătăm; atunci suntem creatori, și acesta e unul din secretele artei. Altfel e descrierea banală, care arată în liniamente generale numai atâta cât or și care și toți împreună vad din o anume priveliște.

ION GORUN.



Onoratei Foi Culturale

„F A M I L I A“.

Ce ai semănat patruzeci de ani. Românimea va culege patru sute.

Înainte! mulți ani.

Sinaia, iunie 1904.

CONSTANȚA DE DUNCA-SCHIAU.



Sub fereastra mândrei mele.

Rar, cu jale.

G. Dinu.

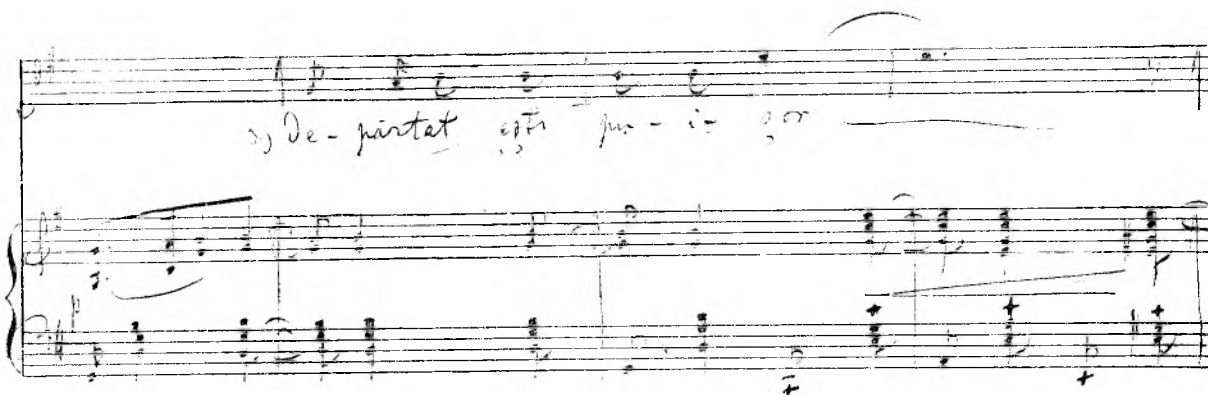
Sub fe-re-aș-tra mân-drei me-le
 și-a-ș-a mi-nă pe ma-să

cu-ș-oa-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să
 și-a-ș-a mi-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să
 și-a-ș-a mi-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să

și-a-ș-a mi-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să
 și-a-ș-a mi-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să
 și-a-ș-a mi-nă și-a-ș-a mi-nă pe ma-să

mân-dre-li-tă mea
 mân-dre-li-tă mea
 mân-dre-li-tă mea
 mân-dre-li-tă mea

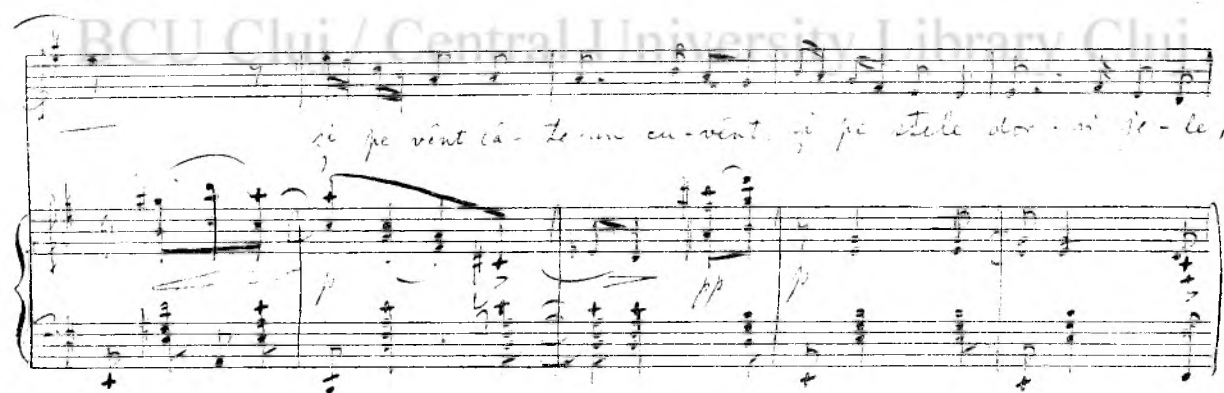
3) De-părtat ești pu-în dor



de mult pot fri-me-te dor, — făr pe lună vor-i bli-mă

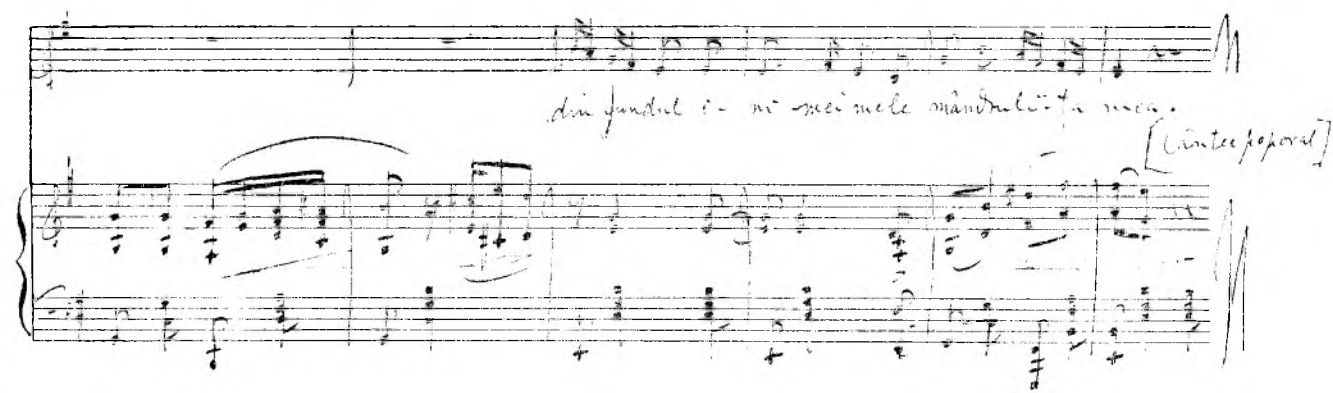


și pe vânt că-terme cu-vânt, și pe stele dor-i ni se-le,



din fundul i-ni-mei mele mândru-lă-mă.

[cântec popular]



Odinioară și acum.

De câte ori cetese în această prețioasă foaie, care se interesează de întreaga mișcare intelectuală și culturală românească, că în decursul săptămânilor, s'au ținut în cutare oraș și în cutare sat concerte, reprezentațiuni teatrale, conferințe și alte festivități românești, cari denotă o pornire bună și avânt în cultura națională, vrând nevrând ni se impune a face asemănare cu starile de mai înainte.

Pentru a se vedea cât de mult au înaintat Românii din Ungaria în deceniile din urmă pe terenul cultural și social, e de ajuns a ne aduce aminte și a ști, că înainte cu 40—50 ani eră lucru mare a și vorbi de teatru românesc, iară a și da o reprezentațiune teatrală eră ceva fenomenal. Pe la anul 1854 s'a dat în Brașov o reprezentațiune de diletanți, profesori și neguțatori români; la această reprezentație modestă am participat și eu între public ca școlar de 11 ani; îmi aduc bine aminte, că după ce am privit și ascultat și eu o jumătate de oră și am văzut cum pe scena se cearta 2 inși, obosit de alergăturile de peste zi, am adormit cu capul răzimat de un scaun, — fiind pentru publicul de mână a doua scaune lungi (banci) ca cele din școală, — și numai la 11 ore, când s'a gătat reprezentația, pomenit de un frate al meu mai mare, m'am ridicat și am mers acasă. Ce voișese să marchez este, că toată lumea vorbiă de aceasta reprezentație, ca despre ceva rar și ne mai pomenit la Români.

De alta reprezentație teatrală românească nu mai e vorba, pâna în anul 1859, când din societatea mai aleasă din Sibiu, cu concursul juriștilor de la academia de drepturi din Sibiu, s'au aflat, cari să dea o reprezentație teatrală, de care mulți ani de-a rândul s'a vorbit ca despre ceva nou și rar.

Cum a fost cu teatru, așa a fost și cu concertele; despre coruri de cântări nici amintire nu eră. La școalele din Brașov între anii 1850—60 s'au făcut cu profesori nemți unele încercări a se înființa un cor de studenți; inșe nu a ajuns departe, rămânând toată învățătura pe lângă unele noțiuni musicale, precum: „ghea de fiulin“ (cheea violinei); „ghea de pass“ (cheea bassului), cum erau reu exprimate de acei profesori, și mai mult nimica. Abia după anul 1860 s'a înființat în Sibiu corul seminařiștilor mai de ceva treaba.

Ce eră atunci așa mare secret — teatre, concerte, coruri etc., — astăzi a ajuns a fi lucru de toate zilele; nu numai la orașe, dară și pe sate se dau reprezentațiuni teatrale și concerte. Mulți învățători de ai noștri, mai barmei, sunt așa de bine instruiți în ale muzicii și în cântări, că pot formă și conduce coruri bisericești și da concerte.

Pe lângă Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, ea cea dintii și mai veche, s'au înființat și alte societăți culturale românești, între cari locul prim îl ocupă „Societatea pentru fond de teatru românesc“, care partea cea mai bună a sa are sa o mulțamească dnului Iosif Vulcan, care este norocos să serbeze astăzi a 40-a aniversare de la înființarea foaiei sale „Familia“.

Ca sucursale modeste pentru promovarea literaturii și culturii noastre naționale în patrie, se mai numeră mai multe societăți academice de studenți, publice și private. Ce sa mai zicem de meseriași

români întruniți în reuniunea Sibiană? Au nu cetim că și ei țin în fiecare lună câte o „ședință literară“? Ce va mai fi și aceasta, nu știu că nu am luat nici odată parte la ele. Dar vor fi și acestea ceva; dacă nu alta, cel puțin ered, că și sodalii cetese în aceste ședințe piese instructive și de folos spre mai buna lor dezvoltare intelectuală și morală. Un lucru inșe caracteristic rezultă și de aici și adecă o expansiune mareantă spre cultura social-națională.

Din puținele date atinse mai sus pe scurt, se poate observă necontestat un progres frumos în cultura, și dacă n'am progresat atât pe toate terenele, cât s'ar fi putut, să ne bucurăm și de aceste rezultate și să ne înbarbătăm tot mai mult în viitor. A constată acest progres mi s'a părut timpul cel mai potrivit, când „Familia“ serbează jubileul de 40 ani al existenței sale; căci această prețuită foaie a contribuit și ea în mare măsură la ajungerea frumoaselor rezultate. A recunoaste aceasta este just. Deci cu toată placerea ne asociem la actul festiv jubilar și urăm redactorului „Familiei“, domnului Iosif Vulcan, ani mulți fericiți!

DR. IL. PUȘCARIU
archimandrit.

FEMEIA ROMÂNĂ.

Stimate coleg!

Omenirea din secolii deosebindu-se în grupuri s'a stabilit în diferite localități și s'a dezvoltat o viață așa particulară, distinsă de a altor grupuri omenesti, prin datine, obiceiuri, deprinderi, limbă și credințe; ceea ce a dat apoi naștere popoarelor or națiunilor. Cu timpul deosebirea între popoare devine mai pronunțată, contribuind la aceasta și interesele sociale, economice și industriale, în fine cerințele naturale a unei vieți mai comode. Și așa s'a imprimat fiecare din popoare o viață așa caracteristică, deosebită cu totul de a altor grupuri omenesti. Se observă, că cu deosebire datinele veche, casnice și strămoșești, au avut o mare influință, împreună cu limba, la formarea moravurilor, cari le probează unitatea originii neamului lor. Așa ne-am conservat și noi Românii între popoarele streine multe secole.

Factorul principal al conservării acestor note caracteristice a fost la noi *femeia* românească. Prin urmare ceea ce susține puternic semnele or notele distinctive naționale la un popor, față de altul, împreună cu limba, sunt conservarea moravurilor sale strămoșești. Sub moravuri înțelegem portul specific, obiceiurile, datinele și deprinderile. Or ce strein venind în atingere cu Românii, îndată constată că Românii nu pot fi confundați nici cu Ungurii, nici cu Germanii. Aceasta o datorim în primul loc matrioanei române. Ea a păzit cu sfințenie religioasă ceea ce au apucat din străbuni. Onoare ei!

Când s'ar întâmplă ca un popor să-și schimbe or să-și piardă moravurile lui tradiționale, prin aceasta s'ar slăbi și periclită mult vigoarea lui ca popor a parte; și-apoi cu timpul s'ar pierde chiar și caracterele sale distinctive de alte națiuni; atunci foarte ușor ar putea fi absorbit or contopit de alte popoare mai viguroase, prin influința lor predominantă. Așa dar păstrarea și înrădăcinarea moravurilor între cei de un neam, după gustul lor specific ca popor, este o chestiune vitală, de existența or neexistența sa ca popor. Noi până în prezent ne-am conservat neamul numai păstrându-ne moravurile. Asimilarea unei națiuni cu alta în moravuri, datine și gust estetic, este aproape egală cu absorbirea or disparițiunea ei. Ușor s'ar putea susține de cei interesați ca sunt de aceeași origină. Acest proces etnic se petrece în parte în peninsula Balcanică acum cu Aromânii. Noi Românii, de la Tisa până la Marea Neagră așa ne-am aparat naționalitatea până în prezent. Prin urmare popoarele care doresc a-și continua firul vieții lor naționale, dătoarese, cu necesitate absolută, a-și apăra avutul lor național de peripețiile piei care trec, și prin toate mijloacele posibile, ca o condițiune *sine qua non*. Altfel viața lor națională devine efemeră or iluzorie.

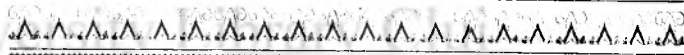
Gândindu-mă adese la situația societății noastre românești și observând cu parere de reu, că de un timp încoace multe din datinile, deprinderile și obiceiurile noastre naționale s'au cam slăbit, unele schimbându-se, altele prefacându-se, după modul altor popoare; cunoscând noi acum că ori ce schimbări și inovări în moravurile noastre, nu ne pot fi, decât daunatoare naționalității, protestăm cu durere de inimă alterarea lor. Așa de exemplu: comerțul străin pe fațis a înlocuit între noi aproape toată industria noastră casnică națională, ce am avut-o în îmbracamintea noastră, din străbuni.

Datorim cu toții să luăm hotărîrea fermă să revenim la îmbracamintea națională, rugând cu insistență pe femeile române de a se întoarce iarăși la obiceiurile și deprinderile străbune de a-și îmbrăcă iarăși casa cu pânză națională, care-i o industrie proprie, sănătoasă și trainică. Femeia îmbrăcată în cămașă de in sau de cânepă și imbrobodită cu ștergar, este mult mai frumoasă, mai mândră și mai draglaşă, decât cea îmbrăcată în pânză de Americă și în fustă de cit și imbroadă de stambă! Ce enormă deosebire națională este între un voinic Român, îmbrăcat românește și între unul îmbrăcat în materii false, cumpărate de la precupeți! Numai noi Românii înțelegem această notă radicală națională!

Pentru noi Românii, numele eroilor noștri, ca Mircea cel bătrân, Alexandru cel bun, Ștefan cel mare și Mihai cel viteaz, trebuie să fie nume sfinte,

pentru că ei s'au luptat, au învins și ne-au predat nouă moștenire veșnică, moșia stramoșească. Pentru noi Românii locurile de lupte mari ale vitejilor noștri, ca Baia, Rahova, Movila lui Purcel, Calugărenii și Plevna, sunt odoare mai scumpe și mai prețuite decât luptele, mult cântate de scriitorii Greci, de la Termopile și Maraton. Pentru noi Românii, piesele teatrale de Alecsandri, poeziile poezilor noștri, jocurile, horele și petrecerile familiare casnice românești trebuiesc mai preferite și mai mult gustate, decât cele străine, chiar de-ar fi și superioare ca cuprins. Cele românești ne merg drept la inimă, cele străine ne delectează numai. Numai așa lucrând, ne vom conserva neamul și ne vom păstra veșnic moșia stramoșească de nimene împresurată. Numai femeia română este capabilă, în primul loc, și dibace de a purta acest războiu perpetuu contra tuturor celor ce ar îndrăzni a ataca prin inflanță și dispoziții avutul nostru național, limba, legea și moravurile. Recunoștință veșnică matroanelor române, care fara zgomot au dus și vor continua a duce acest războiu nentrerupt cu succes pentru păstrarea Neamului Românesc.

C. ERBICEANU.



TRECUTUL NOSTRU.

Trecutul nostru, al Românilor din Ardeal și Ungaria, este încă foarte puțin cunoscut și din puținul ce cunoaștem, partea cea mai însemnată avem să o mulțămim lui G. Șincăi, S. Olăin și P. Maior. După apunerea acestor trei luceaferi, cari ne-au făcut să zărim lei și ceea ce era în întunericul gros al vieții noastre politice, religioase, sociale și culturale din trecutul îndepărtat, istoriograful român în Ardeal și Ungaria n'a făcut mai nici un pas înainte. Cei ce s'au încercat a scrie istorie românească în veacul al 19-lea, de comun au copiat numai ce au găsit în cărțile celor trei mari barbați amintiți, fără a controla, îndreptă și întregi spusele lor, cu toate că în timp de o sută de ani s'a adunat, în numeroase și prețioase publicațiuni, un material foarte bogat de acte și documente, atât dincolo la frații din România, cât și dincoace la Maghiari, — material, care ne înfațisează trecutul în lumina cu mult mai vie și în multe privințe cu totul altmintea, decât cum l-au putut cunoaște cei ce au trăit și lucrat în veacul al 18-lea.

Este acum datorința noastră acelor de astăzi, să facem ce au făcut scriitorii din veacul al 18-lea. Precum ei s'au folosit de tot ce au putut cunoaște din izvoarele de până atunci, așa și noi să utilizăm tot ce putem cunoaște din documentele, ce s'au publicat până în zilele noastre, ca astfel înlăturând greșelile înaintașilor noștri și umplând golul, ce-l întimpinăm la fiecare pagină din scrierile lor, să dăm în mâinile poporului nostru o istorie conglăsuitoare cu realitatea.

Mărturisese, că lucrarea aceasta este la noi aproape cu neputință a o sevârși, pentru că de o parte nu prea avem bărbați gata a se apuca de o muncă așa de grea, de și întreținem 5 licee românești, ale căror profesori de istorie nimic n'ar putea face mai folositor pentru neamul nostru, decât desvălându-i trecutul; iar de altă parte cei ce s'au apucat de această lucrare, n'au găsit ajutor și încurajare din nici o parte, ei din contra au fost batjocoriți și muștrați de oameni incompetenți, pentru că au cutezat a rupe pânjinișul prejudițiilor, de cari sunt pline mințile și inimile tuturor prin scrierile istorice defectuoase, greșite, ori chiar false de până acum.

Dar greutatea aceasta încă trebuie să o învingem în interesul neamului nostru, căci nimic nu poate contribui la restabilirea unității de vederi și acțiuni, ce ne lipsește astăzi pe toate terenele vieții noastre publice, ca perfectă cunoaștere a trecutului nostru.

Pentru înlăturarea acestei greutăți, mult poate face și „FAMILIA“, care precum în trecutul său de 40 ani a încurajat pe toți scriitorii români din Ungaria și Ardeal, așa va lucra și în viitor, ca scrierile celor ce muncesc la ridicarea măreței clădiri a istoriei noastre naționale, să fie cunoscute și răspândite în cercuri cât se poate de largi. Dumnezeu să ajute în direcția aceasta atât ei, cât și venerabilului ei redactor.

DR. AUGUSTIN BUNEA.



Poetului Iosif Vulcan.

*Străjer al romanimei! ai dat dovadă sfântă
De jertfă și putere; — și, sigur tu, în fruntea
Iluziilor tale, — măreț, trecut-ai puntea
Pe care chiar viteazul arare-ori s'avântă.*

*Ca steag, aveai iubirea de neam, — ca armă, dorul
Și dragostea de graiul strămoșilor!*

Nici anii!

*Nici trăsnetul furtunii, nici soarta, nici dușmanii
N'au stins în tine focul și nu-ți opriră zborul!..*

*Pe culme stai, poete! Să pletete-ți albite
Sunt viaa mărturie a zilelor cernite
Din cari avuși tăria să ești învingător.*

*În paginile pline de glorie străbună
Adus-ai flori destule ca să mpletești cunună, —
Tu care întri 'n rândul acelor ce nu mor!*

București, 25 aprilie 1904.

LUDOVIC DAUȘ.



FEMEIA.

Gravură poetică.

Primăvara.

Încercă visătoare! Tu resari din copilărie în idila primăverii, neprihănită, ca crinul alb în ostrovul de iarbă proaspătă, de verdele malachitului, din care se resfrânge o pulbere de diamante, ce scapără din roua nesvântată încă de sărutările soarelui. Ființă subtilă, tu ești intruparea dorului, căci în șopotul isvoarelor și în mormurul pârăului, tu auzi harfe cerești ce-ți cântă osanalele iubirii nepricepute de sufletul teu eteric, în care zac ascunse misterele de lumină, ce joacă în colori, ca irisul în opalele palide și opace. — Copilă dragălașe, ție tot îți ride în natură, căci viitorul îți apare ca o aureolă de vapoare luminoase, de unde iubirea ademenitoare îți suride în toate chipurile, vrăjindu-ți feți-frumoși din basme, ce-ți umple viața de chimere. În starea ta de vis iubești *iubirea*, care n'are ființă, și în ochiu-ți tremură ascuns lacrima acestei nostalgii. — Fiecă supusa și devotată, sorioară plină de gingășie, tu faci deliciile casei părintești, închipuirea tinereții și-a frumuseții în tine tremură o viața febrilă și tresaltă bucuria nevinovației. — Făptura zidită după modelul zeilor nemuritori, însuflețită de extaz, tu reprezintă eterna magie a iubirii.

V a r a.

Mireasă fericită! Sub salcâmul, ce-și cerene floarea de omăt pe fruntea ta senină, tu stai smerită, înecunată cu ramura de lămâiu. Soarele revarsă valuri ferbinți pe grădina indogorită, ca și iubirea intrupată în ființa seumpului teu mire. — O armonie deplină se zugăvește pe chipul teu sfîit; risipă de fericire se ogindă pe obrajii tei îmbujorați, ca rozele sângerate, ce-și deschid petalele lor, lacome de lumină și de căldură. Din ochi-ți impajenjenți de bucurie se lasă uneziuala strălucioasă unei lacrimi și lunecă ca un bob de mărgăritar pe sub perdelele genelor tale plecate; iar pe buzele-ți subțiri tremură surisul sărutării de iubire, ca frunza înfiorată de adierile line. — În efusia ta de veselie te cuprinde o reverie ossianică, și în sensibilitatea acestei emoțiuni simți o imensitate de vreme și de spațiu; iar pe aripile sufletului teu te avânți în aceste momente de esaltațiune până la priceperea femeilor vecinicii. — Plină de incredere pleci cu tovarașul teu pe calea spineasă a vieții, cu dorul de a cărmui vasul vostru, luptând cu toate neajunsurile, până când veți putea arunca ancora la limanul fericirii. În inima ta se încinge focul sacru, care întreține iubirea și credința caminului familiar; iar în delirul tinereții îți dai cu drag viața și în îmbrățișarea ta este iubirea întregii omeniri.

Toamna.

Mamă duiosă și virtuosă! Iată-te ajunsă în floarea vieții la apogeul fericirii; tovarăse credincioasă, încunjurată de odraslele tale, serbezi secerișul iubirii, odihnindu-te maiestuosă ca și țarina ușurată de roadele sale în transparenta auzului vioriu. Chip sfânt! Pe fața ta se joacă lumina și umbra, pentru că ai cunoscut bucuria și durerea, ca și arborii încărețați de fructe, a căror frunză este aprinsă ca purpurul de sărutările soarelui și stinsă de asprimea viforului în paloare aramie. În bucuria amănitoare de a fi mamă dăruiești isvoare de bucurie, căci iubirea ta este compusă din tot ce este mai gingaș, fără amestec de patimi, tu ții frânele durerii stăpânind tot ce este excesiv. Dragostea ta nu glumește, ci suferă, sângeră și sufletul teu lămurit ca aurul, ce trece prin flacări, a împărțit toată durerea căsniciei; luându-ți asupra necazul ai risipit toată bunătatea inimii tale. La pieptul teu adăpi puterea acărului, — ale cărui dureri le plângi și ale cărui triumfe le serbezi, cântându-le la leagăn. Prin mângăierile și desmierdările tale, ai veghiat la vatra casei tale, ca iubirea să nu se stingă ci mereu să pălăie reintinerită. Straje neclintită a sanctuarului teu, prin tine se întreține traibicia și vigoarea neamului, căci tu ești regeneratoarea generațiilor viitoare.

I a r n a.

Bunică blândă și dulce și liniștită! Ai mers cu pasul vremii, până când anii ți-au înzăpedit capul, precum este casciora în care te adăpostești, înzăpedită de troienele omătului de albastru. De la selipeala vetrei la care îți încălzești bătrânețele, privești afara în melancolia sură și abia mai rescostești în amintirile tale, căci s'au ingrămădit pe gândul teu mumificat, ca și nămețile de frunze pălite sub copaciul despoiat. Afară se luptă vântul cu codrul și cântă o dulce elegie; tu ascuți imobilizată în contemplațiune, alături cu moșneagul, tovarășul vieții tale, cu care vremea te-ai moșnehit, asemenându-ve în fire și în faptura. — Ochii tei sunt tot așa de frumoși, pare ca mai mari și mai limpezi, căci în amurgul vieții simțirile tale sunt anestesiaste pentru suferanțele morale și rabzi resemnată durerile fizice. În pupila ta estatică liceurește ceva din zarea nemuritoare, când privești cu drag la semențiile tale, petrecând o nouă tinerețe în ființa nepoților tei, cari se cătără de tine ca o ramura de vie proaspătă de zidul batrân și învechit. Cu ei faci ultimele pelerinaje de iubire, ascultând cu dulce curiositate la ei-ripitul lor, pe care tu îl pricepi mai bine decât toți, în întoarcerea ta spre copilărie. Matroană demna, te bucuri acum de parga ostenelelor tale și petreci o nouă primăvară. Tulpina neamului, din trupul teu veșted și plapând a isvorit nouă viață, privind cu mândrie, că din ființa ta atmosferizată a purces energia întregii rase viitoare.

Maria Baiulescu.

Din singurătate.

*Trece vântul prin zăbrele,
Resfrînd merunte șoapte,
Licărurile de stele
Ostănit pătrund în noapte.*

*Învălită 'n haina nopții
Doarme liniștea adâncă,
Arestații dorm cu toții,
Numai eu întârzii încă.*

*Singur eu veghiez pe gânduri
Rostul vieții cumpănindu-mi,
Tolănit pe pat de seânduri,
Dușmănit cu mine însumi.*

II

*Lemnele de-acasă, ude,
Somnoros încep să ardă,
De la poartă se aude
Pașul străjilor de gardă.*

*Luna farmecul și-l cere
Pesta jalnică cetate, —
Iar pe sufletu-mi s'asterne
Tainica singurătate.*

*Pare că-s din lumi străine
Toate, câte me împresoară,
Și sunt singur, — n'am pe mine
Și pustiuul me omoră.*

III

*Doamne, cât n'aș da din stăru
De s'ar frânge-acum zăcorul,
Și s'ar despletă din ceață
Chipul teu ispitorul.*

*Visul clipei senine
Întrupat ar fi de-odată,
De-ai veni încel la mine,
Cu privirea 'ndușoasă.*

*Taina nopții s'ar pătrunde
De o vrajă neînțeleasă,
Când din păr ți-s'ar desprinde
Mirtul, scumpă mea mireasă.*

Cluj 1904.

V. E. MOLDOVAN.



O trăsătură sufletească a artistului-poet.

Lumea așa cum este creată de Dzeu constituie o operă, în care sunt aranjate toate, conform celei mai înalte înțelepciuni. Ea trebuie să ofere toate condițiile necesare perfecționării neamului omenesc.

Omul e spiritul agens în lumea aceasta.

Ce deosebire pe toate liniile, și sub toate raporturile, între om și om?!

O fi și în aceasta o înțelepciune mai înaltă, poate pentru un scop, tot mai înalt, în vederea asigurării mersului progresist și armonice al lumii. Între oamenii mari, meniți a da lumii în continuu îmboldiri spre progres, tot direcționând viața spre ținturile ei înalte, sunt și artiștii, în rândul eroilor și filozofilor.

Eroii, prin faptul, că simțese adunată multă energie în ființa lor, sunt mânați, de *voință*, și sub îmboldul de valoare, de a înceta și de a ațîta și în alții energie, pentru realizarea unor scăpări generale omenesti. Și oamenii ajung de-i admiră, de se închină lor. Realizarea scopurilor le servește deci tot odată și drept trepte pentru ajungerea în Olimpul măririi, de unde însuflețesc și determină, prin a lor putere de vrăjje, omenirea.

Filozofii, cu energia lor *mintală*, străbat în raporturile vieții și ale lumii, deslușindu-le ființa lor și căutându-le și determinându-le rostul. Se impune și filosoful prin puterea minții sale.

Artiștii se caracterizează, ca și eroii și filozofii, tot prin o energie sufletească mai mare, decât e prescriș omului muritor, energie psihică, expansivă, radiată de un creier și suflet superior, și cu deosebire *sensibil și vibrator*. Felul acesta de energie psihică, în acțiunea ei, se face *în putere mare imaginativă, fantastică de artist*.

Există o trăsătură asemănătoare între psihicul eroului, filosofului și artistului.

Caracteristica lor e: *energia de tot mare psihică și îmboldul sublim de valoare*. În urma acesteia ci nu trăesc așa ca: numai ei să se valorizeze, în folosul, primo loco, al vieții lor, ci ca: să desvolte dorul de valoare în alții, în mediul lor social. În urmare, lor le revine rolul, și cu drept, de a croi calea progresului și învigerării națiunilor. În deosebi paralelismul vieții și misiunii se vedește la eroi și la artiștii-poeti. Ei sunt aceia, cari pun petrele, fundamentul, la monumentele, trainice ale națiunilor. Ce ar fi de națiunea fără eroi și fără poeți? Poeții și eroii se și înțeleg mai bine, simpatizează perfect și se apreciază la măsura deamănă. Să ne revocăm în minte pe Napoleon și să-l judecăm din punctul a cesta de vedere. Viața amândurora ne dă expresie de fapte mari, de minuni, la fiecare în felul seu, îmboldite tot de dorul de valoare. Artistul, în urma faptului, că e dotat cu o viuă putere de observare, cu o agilitate deosebită de a prelucra impresiile dobândite, de a combina apoi elementele sale psihice și de a le infiripă în forme deosebite, admirabile, reprezentând lucrări, raporturi și forme, cari denotă părgăhiile vieții rigoroase, crează operele artistice, cari au darul de a ne îndrumă închipuirea noastră și a o ajuta să sboare tocmai în direcțiunea în care ne e dispusă idealitatea noastră, a se avântă. Artistul adevărat își manifestează ori exprimă cuprinsul

fantaziei sale active, îmboldite de dorul de valoare. Dar face el aceasta fără nici o rezervă, fără nici un scop? Nu! Nici n'ar fi natural să n'aibă nici un scop, nici o rezervă, artistul-poet ca și altfel de artiști. Fără a se face adevărată analiză psihologică a artistului, esteticianii ne-au tot propovăduit, că artiștii produc numai sub îmboldul trebuinței de a-și descărcă sufletul emoționat. După senzul caracterizării acesteia artiștii, — asta ar fi consecvența logică, dacă aceea ar exprima de fapt un adevăr, — artiștii zic, n'ar fi „oameni mari“. „Om mare“ e acela, care lăcrează mânat de o putere iresistibilă, luminat de idei și condus de scopuri hotărâte.

Luminat de idei, împintenat de o putere internă iresistibilă, și condus de scop hotărât e și artistul poet, când își degajază sufletul seu în opere de artă, în poezii.

Arta este numai o aparență de realitate, este iluzia realității, este o creațiune proprie a *fantaziei*, la care artistul își depune o muncă grea, în scopul de a influența pe alții. Sub acest raport nici nu este corect să se zică, că: „arta ar fi o descărcare a simțimentelor artistului“. Poetul nu simte, *în real*, ce prezentează în poezia sa. Sigur, pe Sakespeare nu l-a înflorat, cu putere de real, toate simțimentele și pasiunile arătate ca stări sufletești ale persoanelor din tragedie, bună oară, Richard III.

Shakespeare n'a putut trăi, *real*, viața acestora, ci numai și-a *închipuit-o*. Poetul ne spune vorbe, expresiuni, echivalente de simțimente și pasiuni colosale și minunate, fără de a le fi și simțit înse în adevăr așa. *Acestea sunt numai mijloace* cu cari își senzibilizează fantazia sa, pentru *de a ne face să vibreze inima noastră*, în tonul acela, și cu o putere neobiceuită. Poetul n'are să se framante, *ca el să simță* în gradul realității aceea, de ce se preocupă, ci: *ca să ne-o exprime*, încât noi să o și *simțim*. Și cu cât poetul e mai de seama, mai mare artist, cu atât operează mai ușor; mai mult cu fantazia, și mai puțin cu însași emoțiunea. Da, de simțit simte și el, și arta trebuie să iasă din sufletul artistului, dar emoțiunea îi e necesară numai la gradul ca să-i escite fantazia. Să ne cugetăm, spre a ilustra acest adevăr, la felul cum joacă teatru un artist dramatic mare, și cum un pigmeu, la care fantazia îi cam lipsește de la datorința sa.

Darul Dzeese, în virtutea caruia se face omul artist, e *fantazia creatoare*. Simțământul încă nu face pe poet.

Și dacă este, atunci trebuie să admitem, că și artistul este condus de o trebuință sufletească; să impresioneze, să influențeze, să cucerească, să domineze.

Și înse artistul în adevăr și urmărește o misiune hotărâtă: de a ne îndrumă în lumea idealurilor. În baza aceasta poetul, cu drept, se poate numi „rege“. Când mintea înțelegătoare a oamenilor i-a zis poetului „rege“, a și simțit la poet o însușire, o parte mare din puterea proprie regelui real: însușirea și puterea de a domni. Dl Chendi se exprimă odată cu „Majestatea Sa“ vorbind de Alecsandri. Caracterizarea sub raportul acesta e tocmai ea și cea de „Gură de Aur“. Da, și mitropolitul Ioan din Constantinopole „împărțită aur“ pentru de a influența, de a domina. Ajunse a domina asupra oamenilor cu dușul vorbirei ca și cum se ajungea pe atunci cu aur. Și ce orator nu e condus de tendința de a do-

mină? Și artistul caută anume să impresioneze lumea, să-o influențeze. În baza aceasta și dobândește titlul la numirea de „om mare“. În baza aceasta este un învățător și determinator în croirea și desfășurarea sortii popoarelor.

Sunt inse eroii, cari au chiar pretențiunea de a li se face triumfuri; filosofii, cari se simt în un fel de conștiință de zei, când văd că doctrinele lor sunt aprobate și urmate, și artiștii, cari se simt fericiți știind apreciate operele lor, niște egoști? Erou, filosof, artist egoist?!

Energia sufletească extraordinară ce viază în ei le mână sufletul și ocupațiunile cu mult mai

departe, în sfere mai înalte, unde nu se dă de obiecte practice pentru viața lor. De aceea ei sunt neagațiunea egoismului. Oare eroul ar sări cu atâta nepăsare în luptă?

Glorificarea adusă eroilor, filosofilor și artiștilor le înviorează, le înalță și întărește sufletul; dar ea se face, sigur, spre cel mai mare folos al oamenilor, cari îi știu apleții. În glorificarea oamenilor mari se aduce la îndeplinire o cerință a Provedinței: *de a asigura domnia spiritelor, cari reprezintă geniul popoarelor, singura garanță pentru progresul cel adevărat.*

DR. IOSIF BLAGA.



ARDEALUL.

*Ce-ai greșit tu, scumpă țară,
Kai cu mândre flori,
De te 'ndoii sub grea povară,
Suferi hulă și ocară
De la bârfitori?*

*N'ai scăput nici azi de fierul
Timpului barbar?
Tot posomorît ți-i cerul,
Și-a 'nceput din nou vierul
Traiul seu amar?...*

*Ce-î această tristă gloată?
Spuneți-mi, ah voi!
Unde-i fala-ve d-odată
Și de ce fruntea plecată,
Fii de bravi eroi?*

*Codrule, tu plângi, voinice,
Plânge-al serii vânt;
Horele-au murit aice,
Numai doina tristă zice
Tristă de mormânt.*

*De ce plângi, fecioară dalbă?...
Lacrime de foc
Îți brăzdează fața albă,
Și de ce-ți rupi mândra salbă
Fără de noroc?*

*Cruzii vin și duc feciorul
Mamei de la sin,
În streini să-i ducă dorul
Și să moară frățiorul
Pe pământ strein!*

*Ne oprese halnii cântul,
Cântul vesel bun:
Înghiți-i-ar azi pământul,
Căci îi supără cuvântul
Graului străbun!*

*Țară în comori bogată,
Aurul ți-l fură,
Codri 'ncep să ți-i străbată,
Soarele ți-ar lua să poată
Cei cuprinși de ură...*

*Ah, ți s'a surpat mormântul,
Flori l-au coperit;
Pe erou e greu pământul,
Armele uitat-au cântul
Și s'au rușinat!...*

*Toți au partea lor de bine
Și-și ajung vrun dor:
Numai eu cale pe ruine,
Iar ai mei azi plâng cu mine
Soartea mea ș-a lor!...*

I. U. SORICU.



Din „Lupii 'n vatră“.

(Operetă populară în 3 acte.)

Actui II.

Scena IV.

Baba Chiva (singura.) Iac' asă!... Ce să-i faci?
 ... Fiecare cu meșteșugul lui... Popa cu cetitul... eu
 cu deseștatul... Nici fără popă 'n sat nu se poate
 ... Dar nici fără baba Chiva!... Un om s'a 'mbol-
 năvit de deochi, altul de junghiu; pe-o femeie o lasă
 bărbatul, pe alta ibovnicul; — una vrea să se mă-
 rite după Bran, alta după Stan; — unul vrea să ia
 pe Lița, altul pe Smarandita: la cine-aleargă fiecare?
 ... La baba Chiva, sireaca! Sau... dacă nu vin ei
 la mine, me duc eu pe la ei!... Și la toți le găsese
 leacul, numai decât!... (Cântă.)

Pe bolnavi, ce zae,
 Sănetoși îi fac;
 Însor pe fiacăt,
 Cât de natarat.

Babe, chiar sbărcite,
 Eu le fac iubite;
 Pe cea parasita
 O fac iar dorita.

Pușorul dus,
 Calare pe sus,
 Pe un matoroia
 Il aduc napoi!

(Oftează.) Hei!... când me gândese... ce vremuri am
 apucat eu!... Veniau în bordeiașul meu... până și
 boeri și cucoane d'ale cu obrazul subțire de tot... ca
 să le fac și să le desfac!... Acuma, d'un timp in-
 coace... s'a schimbat lumea... De boeri și de cucoa-
 nele ale mari... m'am cam șters pe bot!... Ei, dar...
 atâta pagubă!... Nu me plâng eu nici de vremurile
 de-acum!... Aștia!... ai noștri... rumâni de la coar-
 nele plugului doar să trăiască, și să tot sporească!
 ... Ei mi-au ramas tot așa de buni mușterii, ca na-
 inte... Rar trece zi de la Dumnezeu, fără să nu-mi
 bată la ușa vre-unul... sau vre-una... cu câte-un foc
 pe inimă... și eu... câte-un plocon în mână...

(Cântă și joacă.)

Unuia îi cânt,
 Altuia-i descânt;
 Uneia îi fac,
 Alteia-i desfac.

Una-mi da făina,
 Alta o găina;
 Unul papușoi,
 Altul un leu doi...

Și 'n bordeiul meu
 E beșug mereu;
 Nu stă 'n sat mai bine
 Popa decât mine! } bis

(Privește pe cer.) A!... dar soarele-i la prânzi!... Și
 ce-am eules până acum?... (Se uită la mănunchiul de
 burteni, ce-l are în mână.) Aproape nimic!... La muncă,
 baba Chivo!... ca doar eu munca se trăește 'n lu-
 mea asta... nu cu fleacuri și cu nimicuri!... Cine
 mișcă, tot mai pișcă; cine șeade, coada-i cade!...
 (Ese la stânga, plecându-se și rupând de ici-colea câte-o bu-
 ruiană.)

P. DULFU.

FAMILIA.

Omenirea sbuciumată în chaosul vremurilor,
 avea un singur adăpost moral: familia.

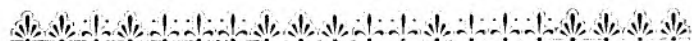
Leagănul curentelor mari sociale, esența bine-
 lui, izvorul luminelor, este familia; de aici pleacă
 raza caldă, care incolțește speranțe, vieți, generații
 — idealuri.

În familie se deșteaptă religia binelui, cultul
 frumosului, se plămădește îndemnuri nobile, aspirații
 generoase, porniri înalte, entuziasme sfinte și —
 se 'nehiagă iubirea de neam și de patrie. Aici gă-
 sește omul zdrobit de lupte vajnice, consolare, pace,
 înseninare, uitând ghimpele decepției amare a spe-
 ranțelor înșelate și a nazuințelor deșarte.

Fundatorul familiei este un stâlp al societății
 pe care se razama binele și fericirea neamului și a
 patriei.

Fondatorului „FAMILIEI“, care-și serbează ju-
 bileul de patru-zeci de ani de propovăduire fără pre-
 get a păcei binefăcătoare și de răspândire a luminii
 înălțătoare — cu toată elocotirea patimelor: repro-
 bări nedrepte, invidia care sapă temeliile cele mai
 solide — aduc prinosul admirației mele.

NELI CORNEA N. MIȘCUL



După maslu.

Doamne, Ți-am gresit, știu bine,
 Căci păcate ni-i viața!
 Încerețitu Ți-ar fi jala
 Lacrimile mele-amare
 Și 'ndehungile-mi suspine.
 Doamne, Ți-am gresit, știu bine,
 Dar osânda mi-i prea mare.

M'am lăudat și rodul muncii
 Mi-a crescut copiii 'n școală,
 N'am știut de greu, de boală,
 Căci mi-a dat putere ființa
 De-a-mi vedea cu care pruncii.
 M'am lăudat și rodul muncii
 Mi l-a 'nchinat Preasfânta.

Treisprezece ani de-arândul
 M'am sbatul și plâns-am, Doamne,
 Multe veri și multe toamne,
 În genuchi cerându-Ți sfatul
 Și-ajutorul Țeu cerându-l.
 Treisprezece ani de-arândul
 N'am mai finit rând cu satul.

Toate manele-aveau liună,
 Eu, nici zi de serbătoare,
 Dară asta nu me doare,
 Căci le uită toate munta,
 Ci de-au gând na am odihnă,
 Toate manele-aveau liună,
 Eu, o așteptam pe-amma.

Doamne, mare Ți este creera,
 Și me 'nchin ca lobdanna,
 Dar me roade-am gând într'ana,
 Azi îmi sunt scâpați copiii,
 Dar mi-i slăbă mângâierea.

*Doamne, mare-Ţi este vrerea
Şi pe toŢi din lume ştii-Ţi.*

*Le eŢi Tu la toŢi pĂrintele,
DarĂ inima de mamĂ
Mi se rupe Ţi destramĂ
De-aŢĂ qĂnd. Mai bine trudĂ,
DecĂl ca sĂ-Ţi las, Preasfinte!
Le eŢi Tu la toŢi pĂrintele,
Dar osĂnda mea-Ţi prea crudĂ.*

*SfĂntĂ-Ţi barba Tu cĂruntĂ,
Iar dorinŢa mea e micĂ.
O Ţtiu Ţi ei, spusĂ 'n fricĂ:
De-aŢĂ mai duce-o, dragii mamii,
PĂnĂ-Ţi brece Ţi de muntĂ!
SfĂntĂ-Ţi barba Tu cĂruntĂ,
Ca sĂ mi-Ţi aŢez, lĂsĂ-mi-Ţi!?*

*DreaptĂ-Ţi slova Tu din stranĂ —
Şi de e sĂ las pĂmĂntul.
AŢta imi mai e cuvĂntul:
SĂ-mi lrimiŢi pe-o clipĂ baremi
Pe copilul meu cĂlanĂ!
DreaptĂ-Ţi slova Tu din stranĂ,
Dar acum nedreaptĂ pare-mi.*

*SĂ-l mai pot vedea odĂlĂ,
PĂnĂ nu me dur din lume,
CĂ de nĂ pulca sĂ vie,
Nu 'nchid ochii impĂcatĂ!
SĂ-l mai pot vedea odĂlĂ,
Şi apoi coia Tu sĂ fie!*

DIONISIE STOICA.



IOSIF VULCAN.

Ne pregĂtim pentru jubileul de 40 ani, de la fondarea revistei noastre beletristice „Familia”, care se va serbĂ la 9 I. c. st. n. la Oradea-mare sub auspiciile despartĂmĂntului oradan al „AsociaŢiunii pentru literatura romĂnĂ Ţi cultura poporului romĂn”.

NegreŢit un eveniment important in istoria modestelor noastre stĂruinŢe literare Ţi culturale.

Nu me indoese, cĂ serbarea va fi la culmea insuficienŢii Ţi cĂ se vor gasi cuvinte alese Ţi avĂntate pentru serbatorirea evenimentului, pĂnĂ acum unie in felul seu la toŢi RomĂnii de pe teritorul de odinioarĂ al Daciei Traiane. Nici dincoace Ţi nici dincolo de CarpaŢi n'avam revistĂ beletristica romĂneascĂ, care sa aparĂ neintrerupt de patru-zeci de ani Ţi — ce e mai mult — sĂ fie Ţi astĂzi redactatĂ de inuŢ fondatorul revistei.

Ţtiu, cĂ se vor gasi bĂrbaŢi competenŢi, cari vor aprecia din acest incident in mod clasic importanŢa problemei, in al cĂrei serviciu stĂ de 40 ani „Familia” Ţi vor relevĂ neperitoarele merite ce Ţi le-a cĂŢtigat pentru limba Ţi cultura romĂneascĂ dl Iosif Vulcan, fondatorul Ţi neobositul redactor al acestei reviste in curs de 40 ani, de la 1865 pĂnĂ in zilele noastre.

Dar meritul cel mare, a susŢinea — *post tot discrimina rerum* — in decurs de 40 ani o revistĂ, a nu descurajĂ in urma nesfĂrŢitei serii de decepŢii

Ţi esperienŢe triste, a nu deveni necredincios idealului care a fost cĂlauzul la fondare Ţi a mai avea Ţi credinŢĂ in un viitor al revistei, acest merit mare numai, noi, publiciŢtii, il Ţtim aprecia in plinĂ mesurĂ, numai noi, cari zilnic luptĂm pentru a rĂspunde la aŢĂ zisele „trebuinŢe arzetoare” ale naŢiei Ţi cari cu tot focul inimei noastre, cu tot avĂntul gĂndirei noastre, cu toatĂ energia puterilor noastre d'abiĂ susŢinem inŢreprinderile noastre publicistice de pe o zi pe alta Ţi nu Ţtiu in care ceas va trebui sĂ depunem armele Ţi sĂ recunoaŢtem, cĂ pe lĂngĂ toatĂ bunĂvoinŢa Ţi tot zelul nostru nu se poate mai departe, cĂci lucrarea noastra nu inŢimpinĂ acea imbrĂŢisare la marele public, fara de al cĂrui concurs toate nizuinŢele noastre sunt visuri frumoase, dar nerealizabile, izvorite din patul cald ai unui optimism prea sangvinic.

„Familia” a dus-o inainte patru-zeci ani, fĂrĂ ŢovĂire cu acelaŢ avĂnt Ţi dor ideal, ca la inceput, cĂnd fondatorul ei, un tiner de 24 ani, in cĂ nici visĂ mĂcar, cĂ pe ce cale plinĂ de spini a pornit.

Eu nu inŢreb astĂzi, ca de la Eminescu incepĂnd pĂna in zilele noastre, cĂŢi poeŢi Ţi liternŢi Ţi-au destins aripile sub conducerea „Familiei”; eu nu caut, cĂ in cursul celor patru-zeci ani cĂte spirite mari au grĂit cĂtrĂ marita naŢie romĂneascĂ prin coloanele „Familiei” Ţi nu inŢreb nici ca la cĂte vetre casnice romĂneŢti a trezit Ţi susŢinat „Familia” focul sfĂnt al iubirei de limba Ţi literatura romĂneascĂ.

Aceste sunt probleme, cari nu incap inŢre cadrele modeste ale unui articol Ţi nici ca se pot elucida aŢĂ in fuga condeiului.

DupĂ vremuri mulŢi s'au seulat contra „Familiei”, unora nu le-a placut ura, altora alta Ţi toŢi in nobil avĂnt au voit sa faca mai bine Ţi toŢi... au inchinat steagul inainte de vreme. Ar fi interesant Ţi instructiv, sa facĂ cineva statistica revistelor beletristice, cari cu mare aparat s'au inŢinŢat de la „Familia” incoace, la ambele poale ale CarpaŢilor... ca sĂ se stingĂ nainte de vreme!

„Familia” cu adevarata iubire frĂteascĂ le-a salutat pe toate la apariŢia lor ca soaŢe de luptĂ Ţi de mune Ţi aproape la toate le-a anunŢat cu adĂnci regrete dispariŢia, in cĂ inainte de a ne fi putut da altceva decĂt programe de minte gĂndite, dar fĂrĂ putere de viaŢĂ la noi.

O problemĂ aceasta, la care meritĂ sĂ se gĂndeascĂ oamenii chiar Ţi dupĂ jubileu.

Nici „Familia” nu a zăcut pe pat de flori. Eu cred, cĂ flori de grozĂ ne-ar cuprinde, dacĂ s'ar apucĂ dl Vulcan sĂ ne povesteasca esperienŢele celor patru-zeci ani de publicistica beletristica!

Ţi dacĂ exista astĂzi dupĂ 40 ani „Familia”, — o spun frane — nu este meritul, in primul rĂnd, al publicului romĂn, *ci este meritul deosebit al dlui Vulcan*, care cu o tenacitate Ţi persistenŢa deamĂ de admirat, a dus-o inainte, fara de a descurajĂ Ţi fara de a pierde din idealele senine ale tineretelor sale. Toemai de aceea serbatoresc eu, din acest incident, pe dl Iosif Vulcan Ţi consider jubileul aranjat de despartĂmĂntul oradan al AsociaŢiunii in onoarea „Familiei”, ca jubileu bine meritat al dlui Iosif Vulcan.

Lui i se cuvine cinste Ţi lui cinste aduc.

DR. V. BRANISCE.

Stegar cărunt . . .

Stegar cărunt, ridică steagul sfânt!
 Mai dă-ne azi prilej de serbătoare,
 Să sboare iar al dorului avânt,
 Să ne-ncălzească razele de soare!
 Căci ne-a cuprins receala desperată
 Și am uitat azi vechiul nost altar!
 Să ne-ncălzim la vafra cea curată:
 Copiii tei -- venim la tine iar!

Când ochii tei încep -- a cuvântă,
 Privind a vieții grea și lungă cale:
 Noi înțelegem bucuria ta --
 Și înțelegem lacrimile tale . . .
 Noi cei părtași a bucuriei sfinte
 Noi știm, că n'a fost lupta ta 'nzedar:
 Resar în inimi sfiutele cuvinte
 Ce ni-le-ai spus din vechiul teu altar!

Fii mândru azi! În jurul teu resar
 Tot ucenicii cuprinși de-a ta iubire;
 Cu drept să zici: „*Non omnis moriar*“:
 Altarul teu -- e plin de strălucire!
 S'adună toți și azi cu drag se 'nchină
 Preotului ce s'a luptat cu dor,
 Neobosit ce aprindea lumină
 În sufletul iubitului popor!

Primește-ne cu drag în jurul teu:
 Să te privim cu inimă curată!
 Să ne rugăm azi toți lui Dumnezeu:
 Să-ți fie lupta binecuvântată!
 Iar tu -- ne dă prilej de serbătoare!
 Să-l mai citim al dragostei cuvânt
 Cu înțelesul vieții muncitoare:
 Stegar cărunt -- ridică steagul sfânt!

Cluj 1904.

ALEXANDRU ACIU.



Familia și femeia.

Dacă vrei viață socială: stimează, cruță și iubeste -- familia.

Dacă vrei merite umanitare: stimează, cruță și iubeste -- femeia.

V. R. BUTICESCU.



Domnule coleg!

Sunt foarte mulți Români cu familie, cari nu se interesează de loc de prosperarea națiunii din sinul căreia se trag, ci trăesc numai pentru sine de azi pe mâne. De aceea, când mor, morți rămân pentru vecie, căci nime de nume nu le știe.

DVoastră n'aveți familie naturală, aveți inse una literară, care în decurs de patruzeci de ani a lucrat neconținut pentru deșteptarea, luminarea și cultivarea națiunii noastre.

Trăiască deci *Familia*, ce-o aveți, încă mulți ani buni și mănoși, și dimpreună cu dânsa și DVoastre, spre binele și folosul întregii noastre națiuni!

Suceava în ziua de Constantin și Elena 1904.

S. FL. MARIAN.



Domnule Vulcan,

Acum, când jubilezi de 40 de ani de la întemeierea valoroasei D-Tale reviste „FAMILIA”, vin și eu, ca un aderent al D-Tale să-ți zic:

Te felicitiez, ca pe un vulcan de mărețe idei producător; de timpuriu luminezi răspândind, ai pătruns câmpiile atunci aride ale literaturii române.

Te felicitiez, ca pe un neobosit muncitor, care după ce singur ți-ai creat principiul și metoda, ai avut răbdarea și persistința de a munci din greu, tot înainte privind. Da, ai muncit dle Vulcan, și Dumnezeu ți-a alimentat inteligența vastă din izvorul limpede al ideilor și al judecării senine.

Te felicitiez, ca pe un stejar falnic produs de arborele românismului, altoit cu mugurele literaturii române.

Ajungă-te Cerul aceea vârstă a vieții, când cu mândrie privind asupra muncii nobile îndeplinite, să poți zice cu V. Alecsandri: „Mi-am văzut visul cu ochii . . .”

Beiuș, luna maiu 1904.

TEODOR BULC.



FAMILIEI.

Luptând cu mâna ta de fer,
 Ai semănat cultură --
 Și munca ta, ah, prins-a rod?
 -- Ah da! Căci te înjură!

EMIL ISAC.

LA SITUAȚIE.

Înzedar încearcă valuri, neamul nostru să-l
zdrobească;
Înzedar pornesc furtune, graiul să ni-l amu-
țească! . . .

Dunărea cu-a sa urgie adunată la Cazau
N'a putul din loc să mute stânca marelui
Traian!

Brașov 18 maiu v. 1904.

ANDREIU BĂRSEAN.



La despărțire.

Septimie! De astăzi înainte tu ieși de sub
aripile părintești, unde ai fost ocrotit cu dra-
goste nemărginită. Pleci la universitate. Inima
și sufletul nostru vor fi și acolo tot lângă tine.
Ești tiner, prea tiner, pentru a te putea conduce
singur și totuși, te țin destul de cu minte, ca să
mergi pe calea cea bună, dacă nu vei uita slă-
turile părintești.

Înainte de toate pătrează-ți sănătatea, dacă
vreai să te bucuri de viață fericită. Ea este
bunul cel mai prețios din lume. Numai omul să-
netos poate avea minte luminată, numai omul
sănetos poate simți plăcere spre muncă și gust
din fericirea vieții. Numai el poate fi folositor
omenimei.

A doua. Ținta sa să fie ca, pe cariera a-
leasă, să ajungi cel puțin între cei dintii. De
aceea toată atenția și activitatea să-ți fie îndrep-
tate numai asupra studiilor tale speciale. Nu
pierde nici o clipă, nu cruță nici o osteneală
pentru a te perfecționa în ele. Preferă ca, în
ale tale să fii neîntrecut, chiar dacă ai rămânea
ignorant în altele, decât să fii un simplu di-
letant.

Modestia este cununa înțeleptului, buneta-
tatea inimii, podoba sufletului, iar cinstea gra-
nitul nedestructibil.

Ori unde vei merge, rugăciunea ta să fie:
Tatăl nostru . . . iar purtarea ta să fie de așă
natură ca, prietenilor mei, eu să le pot zice cu
Cornelia: „Iată ctenodiul meu!“

MOȘUL.



Viorele.

*Eră liniștea de altă-dată,
Am pus cartea vechie pe-o măsuță --
„Nu-î frumoasă -- vezi -- dar e drăguță“ --
Am tăcut cu inima 'nghetată.
De când am citit povestea vie
Cu buchetul cel de viorele,
Simt -- cum toate visurile mele
Mor -- -- ca umbre reci într'o pustie*

MARIA CUNȚAN

Pentru „FAMILIA jubilentă.

Noi românii din patrie ne aflăm atât cu limba
noastră, -- ea și cu celelalte -- împinși la po-
ziția de apărare.

Literatura română, -- înțelegând și beletris-
tica -- ne este mijloc pacinic, puternic și admis de
apărare; ne este o mare garanție a conservării na-
ționale.

Pentru aceea ne rugăm stăruitor de toți aceia,
cari au inimă mare și cugetare clară românească,
cari au talentul și chiar misiunea de-a-și reproduce
și semăna, în mod rodnic, sufletul întreg în câmpul
literar român: „Scrieți, scrieți mereu; sporiiți capita-
lul literar și cultural al nostru, întăriți cetatea din
urmă a apărării și conservării noastre, căci nu fără
motiv s'a zis că: prin literatura trăiește un po-
por!“

Iar noi aceștia -- publicul cetitor -- să
sprijinim cu căldura și conștient, literatura noastră;
să citim totdeauna și pretutindeni literatura română,
autorii în viață și autorii din trecut; să cetim mai
ales în zilele noastre deprimatoare, autorii renașterii
noastre literare și culturale și pe scriitorii în viață,
înrușiți sufletește cu aceia: și vom afla, viu și re-
înviat în sufletele noastre, entuziasmul și energia lor,
semănată pe paginile produselor literare, dătătoare
de putere, și apărătoare de viață națională.

„Familia“ jubilentă, foaia literară și beletristică
a noastră, de 40 de ani a fost și este pentru noi și
limba noastră un neobosit și conștient laborator li-
terar și cultural:

Trăiască!

Bistrița 12 maiu 1904 st. n.

DR. GAVRIIL TRIFON.



Nu erá mai bine?

*Nu erá mai bine oare
De eram noi porumbei,
Ne având vreo altă treabă,
Fericiti eram ca ei.*

*Ne clădiam pe-un vârful de persec
Cuibul nost din crengi și foi:
Un palat de fericire,
Locuindu-l umândoi.*

*Ne plimbam pe coperișe
Gănguritul aceluș vers:
De zburai în altă parte,
Eu te-aș fi ajuns în mers.*

*Nu știam ce-i gelosia,
Nici ce-i ghimpul ei hain.
Eram albi și fără vină
Ca și doue flori de crin.*

*Nici ce este despărțirea
De sigur că nu știam,
Deu pururea îndrăgostiți
Ne sărutam.*

ELENA DIN ABDEAL.

CELUI MAI BUN SOȚ.

Scumpul meu!

Toți din toate părțile te felicită cu frumoase cuvinte, din inimă izvorite, la jubileul muncii tale de 40 ani.

Dar ce să zic eu? Eu care de 33 ani te văd zi de zi șezând la masă, și lucrând, cu diligența cea mai neobosită, pentru un ideal, pentru cultura neamului teu!

Nu te-a clătinat nesprijinul, ba nici pișcăturile reuțicioase, ci cu fruntea radieată ca stejarul în furtună, mergeai înainte spre ideal.

Te felicit de aceasta statornicie! Nare să-ți pară reu nici odată de munca ta neobosită. Tatăl din cer ți-a ajutat, ca să-ți vezi resplata cea mai scumpă, recunoștința neamului românesc.

Uite-te în jur de tine! și vei găsi pe toți cei chemați aducându-ți prinosul stimei și al iubirei. Podoaba aceasta e mai prețioasă decât comorile lumii întregi. Înainte dar, ca până aici! și eu cu lacrimi în ochi rog pe bunul Dumnezeu, să ne ajute, ca să putem serba și jubileul de 50 ani.

Și totdeauna voi zice cu mândrie, că me simt cea mai fericită soție, căci te pot numi al meu!

Oradea-mare 215 maiu 1904.

AUGELIA VULCAN.

EPILOG.

Frunzărind aceste pagini udale cu lacrimile mele de fericire, sufletul meu încântat se închină cu devoțiune întru Majestății Sale Reginei Elisabeta a României, care cu legendara Sa bunătate sultească a ținut să trimiță de la înălțimea tronului Seu modestei noastre reviste din Valea-Crișului-Repede profeticele Sale cuvinte de încurajare din capul acestui numer.

Omagiu înalt Onorabilei Academii Române, care prin adresa ei de felicitare și prin participarea sa la serbarea jubileului nostru, nu numai ne-a făcut cea mai înaltă onoare, dar totodată a dat acestei serbări limbrul unei mari festivități literare.

Respectele mele profunde ilustrilor fruntași ai științei și literaturii române, gingașelor noastre scriitoare și tuturor linerilor cari ne-au făcut onoarea să colaboreze la acest numer.

Din aceasta simfonie a simpatiei și încurajării se naște imnul dragostei de consoartă, care face să-mi tremure inima ca ramura încărcată de flori...

Impresorat de atâta bunăvoință, de atâtea mari onoruri și bucurii, munca mea de 40 de ani e splendid resplătită, inima mea crește, prind puteri noue și me întorc vesel la postul meu.

— Sus avem inimele!

IOSIF VULCAN.